

Република Србија
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЖЕЛЕЗНИЦЕ

ИЗВЕШТАЈ
О РЕГУЛИСАЊУ ТРЖИШТА ЖЕЛЕЗНИЧКИХ УСЛУГА
ЗА 2024. ГОДИНУ

Београд, септембар 2025.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПРАВНИ ОКВИР	5
3. ПРЕГЛЕД ЖЕЛЕЗНИЧКОГ ТРЖИШТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	9
4. РЕГУЛИСАЊЕ ТРЖИШТА ЖЕЛЕЗНИЧКИХ УСЛУГА У 2024. ГОДИНИ	13
ПРИСТУП ТРЖИШТУ	13
5. АНАЛИЗА СТАЊА ЖЕЛЕЗНИЧКОГ ТРЖИШТА	26
ПОКАЗАТЕЉИ И ТЕНДЕНЦИЈЕ НА ТРЖИШТУ	26
5.1 Показатељи који се односе на управљање инфраструктуром	27
5.2. Показатељи који се односе на превоз робе	30
5.3. Показатељи који се односе на превоз путника	39
5.4 Показатељи који се односе на интермодални саобраћај	45
6. СПРЕЧАВАЊЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ДИРЕКЦИЈЕ КАО РЕГУЛАТОРНОГ ТЕЛА.....	46
6.1 Спречавање дискриминације подносилаца захтева.....	46
6.2. Друге активности Дирекције као регулаторног тела	50
7. ПРАВА ПУТНИКА	51
8. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА	52
9. ЗАКЉУЧАК.....	58

1. УВОД

Извештај о регулисању тржишта железничких услуга за 2024. годину је дванаести извештај о обављању послова у области регулисања тржишта железничких услуга, који Влади Републике Србије подноси Дирекција за железнице (у даљем тексту: Дирекција). Обавеза Дирекције да припреми овај извештај за претходну годину и достави га Влади најкасније до краја септембра текуће године, прописана је чланом 121. став 17. Закона о железници („Службени гласник РС”, број 41/18 и 62/23).

Наведеним законом 2018. године у хармонизацији са релевантним прописима ЕУ и најбољом праксом, надлежност Дирекције у области регулисања тржишта железничких услуга проширена је и прецизније уређена, а његовим изменама и допунама из 2023. године извршено је додатно прецизирање појединих одредаба у вези са надлежностима Дирекције.

Наиме, доношење закона 2018. године представља кључни корак у наставку процеса даље хармонизације националних прописа у области железничког саобраћаја са релевантним прописима ЕУ и јачању услова конкуренције на железничком транспортном тржишту Републике Србије, а све у циљу побољшања ефикасности железничког система и повећања тржишног удела железнице у односу на друге видове саобраћаја, сагласно стратешким циљевима за железнички саобраћај на тржишту транспортних услуга. Стварање и очување услова за постојање здраве конкуренције на тржишту железничких превозних услуга треба да омогући и подизање квалитета услуга превоза путника и робе железницом, као и већи степен искоришћености железничке инфраструктуре.

Закон о железници регулише тржишне механизме и односе између актера у железничком сектору, тако што између осталог прописује аспекте управљања железничком инфраструктуром, приступа железничкој инфраструктури, правила наплате цена приступа за коришћење инфраструктуре, правила везана за услуге повезане са железничким превозом и приступ услужним објектима. Истовремено, он уређује проширене надлежности Дирекције као регулаторног тела за тржиште железничких услуга, тела за лиценцирање железничких превозника, и тела задуженог за област права путника, и представља један од системских закона железничког сектора.

Такође, Законом о железници је даље настављено усклађивање са Директивом 2012/34/ЕУ о успостављању јединственог Европског железничког простора, а затим, доношењем следећих подзаконских аката, и са њеним имплементационим актима:

- Правилник о лиценцама за превоз у железничком саобраћају („Службени гласник РС”, број 53/19 од 24.07.2019), који је усклађен са Имплементационом уредбом Комисије 2015/171 о одређеним аспектима лиценцирања железничких предузећа);

- Уредба о начину и модалитетима израчунавања трошкова који су настали као директан резултат саобраћања воза („Службени гласник РС”, бр. 48/19 од 05.07.2019, 149/20 од 11.12.2020, 102/21 од 29.10.2021. и 134/22 од 2. децембра 2022), која је у потпуности усклађена са Имплементационом уредбом Комисије 2015/909 о модалитетима за обрачун трошкова који су директно настали као резултат пружања железничких услуга);
- Уредба о начину закључивања и садржају оквирних споразума за расподелу капацитета железничке инфраструктуре („Службени гласник РС”, број 74/19 од 18.10.2019), која је у потпуности усклађена са Имплементационом уредбом Комисије 2016/545 о процедурама и критеријумима који се примењују у вези са оквирним споразумима за доделу капацитета железничке инфраструктуре;
- Уредба о појединостима поступка и критеријумима који се примењују за приступ услугама које се пружају у услужним објектима („Службени гласник РС”, бр. 57/19 од 08.09.2019. и 13/20 од 14.02.2020), и;
- Правилник о елементима информације о услужном објекту („Службени гласник РС”, број 66/19 од 18.9.2019) који су у потпуности усклађени са Имплементационом уредбом Комисије 2017/2177 о приступу услужним објектима и услугама повезаним са железницом.

Од великог значаја за отварање и функционисање железничког тржишта у Србији и региону било је и закључивање Уговора о оснивању Транспортне заједнице између Европске уније и страна потписница из Југоисточне Европе. Реализација овог уговора у скоро пуном капацитету је започела 2019. године установљавањем органа управљања, а интензивно је настављена у периоду који је уследио. У складу са одлуком Савета министара, седиште Сталног секретаријата Транспортне заједнице је у Београду.

У раду Транспортне заједнице учествује 36 партнера – држава чланица Европске уније, које представља Европска комисија, шест регионалних партнера Западног Балкана и од прошле године, три земље посматрача: Грузија, Молдавија и Украјина. Транспортна заједница ради на постепеној интеграцији транспортних тржишта страна потписница у транспортно тржиште ЕУ, и то на основу релевантних правних тековина ЕУ, укључујући области техничких стандарда, интероперабилности, безбедности, управљања саобраћајем, социјалне политике, јавних набавки и животне средине за све врсте саобраћаја, изузев ваздушног.

Дирекцију у раду Транспортне заједнице заступа представник у Техничком одбору за железницу који присуствује свим редовним састанцима и учествује у раду одбора. Поред тога, у реализацији сарадње са Транспортном заједницом Дирекција учествује и у спровођењу и праћењу реализације Акционог плана за железнице, као и активностима у вези са скринингом стања у хармонизацији са прописима ЕУ, који спроводи Заједница за све потписнице уговора.

Објављивање Извештаја о регулисању тржишта железничких услуга на интернет страници Дирекције омогућује јавности и заинтересованим странама транспарентан увид у постојеће стање на тржишту железничког превоза робе и путника у Републици Србији, односно омогућава преглед кључних учесника и њиховог пословног учинка на тржишту услуга превоза робе и путника железницом, као и општег стања и трендова на овом динамичном тржишту.

Ово подразумева и представљање свих релевантних података у вези са железничким тржиштем које Дирекција редовно прати и анализира, а који се односе на све активне железничке превознике, али и друге актере од значаја за функционисање железничког тржишта.

Овим извештајем обухваћени су, поред послова који се односе на регулисање железничког тржишта и послови који се односе на лиценцирање за железнички превоз и права путника.

Анализа показатеља коју садржи овај Извештај, између осталог, односи се на управљање инфраструктуром, превоз робе, превоз путника и услужне објекте, али поред тога он садржи и детаље поступања Дирекције у вези са спречавањем дискриминације и других поремећаја на тржишту железничких услуга, друге активности из области регулисања тржишта, активности Дирекције из области права путника, лиценцирања железничких превозника и међународне сарадње.

2. ПРАВНИ ОКВИР

Дирекција за железнице, као посебна организација државне управе Републике Србије, обавља послове у оквиру железничког сектора утврђене Законом о железници („Службени гласник РС”, број 41/18 и 62/23), Законом о безбедности у железничком саобраћају („Службени гласник РС”, број 41/18), Законом о интероперабилности железничког система („Службени гласник РС”, бр. 62/23), Законом о жичарама за транспорт лица („Службени гласник РС”, бр. 38/15, 113/17 и 31/19) и Законом о метроу и градској железници („Службени гласник РС”, број 52/21).

Својим радом у оквиру делокруга који се односи на регулисање тржишта, Дирекција омогућава даљи развој железничког тржишта, доприносећи тако већој конкурентности железнице у односу на друге видове саобраћаја.

Чланом 120. Закона о железници прописано је да Дирекција обавља послове:

- 1) у области регулисања тржишта железничких услуга;
- 2) у области лиценцирања железничких превозника;
- 3) у области права путника;

- 4) у области безбедности у железничком саобраћају и интероперабилности железничког система;
- 5) у области жичара;
- 6) остваривања међународне сарадње у оквиру своје надлежности;
- 7) обавља и друге послове у складу са овим законом и законима којима се уређују области безбедности у железничком саобраћају, интероперабилности железничког система и жичара за превоз лица.

У области регулисања тржишта железничких услуга, а у складу са одредбама члана 121. Закона о железници Дирекција обавља следеће послове:

- Одлучује по захтевима које могу поднети подносиоци захтева за доделу капацитета инфраструктуре, односно подносиоци захтева за приступ и пружање услуга у услужном објекту, који сматрају да су неправедно третирани, дискриминисани или на било који други начин оштећени, а нарочито против одлука које је донео управљач инфраструктуре или, тамо где је одговарајуће, железнички превозник или оператор услужног објекта, а који се тичу:
 - 1) изјаве о мрежи у нацрту и крајњем облику;
 - 2) критеријума које оне садрже;
 - 3) поступка доделе и резултата тог поступка;
 - 4) система обрачуна и наплате цена;
 - 5) висине и/или структуре цена приступа које је у обавези, или може бити у обавези да плати;
 - 6) информације о услужном објекту;
 - 7) примене одредаба члана 13. Закона о железници, а посебно приступа и наплате услуга.
- Не доводећи у питање овлашћења тела надлежног за заштиту конкуренције, Дирекција је овлашћена да прати стање конкуренције на тржишту железничких услуга а нарочито, контролише поступања управљача инфраструктуре, железничког превозника и оператора услужног објекта у смислу става 1. члана 121. закона на сопствену иницијативу и са циљем спречавања дискриминације према подносиоцима захтева за доделу капацитета инфраструктуре. Дирекција, нарочито, проверава да ли Изјава о мрежи садржи дискриминаторне одредбе или ствара дискрециона овлашћења управљача инфраструктуре којима би се могли дискриминисати подносиоци захтева;

- Стара се о томе да цене које утврди управљач инфраструктуре буду у складу са овим законом и да су недискриминаторске. Преговори између подносиоца захтева и управљача инфраструктуре у погледу висине цена приступа се дозвољавају само ако се воде под надзором Дирекције. Дирекција интервенише ако оцени да се преговори не одвијају сагласно одредбама овог закона;
- Може давати необавезујућа мишљења о нацртима планова пословања, уговора између надлежних органа и управљача инфраструктуре о условима и начину финансирања управљања железничком инфраструктуром из члана 21. закона и плановима за побољшање капацитета из члана 42. закона, како би указала посебно да ли су ови акти усклађени са ситуацијом на тржиштима железничких услуга.
- Редовно, а у сваком случају најмање на сваке две године, консултује представнике корисника услуга железничког превоза робе и путника, како би се узели у обзир њихови ставови о железничком тржишту;
- Разматра све притужбе у смислу члана 13. закона и, по потреби, захтева релевантне информације и покреће консултације са свим релевантним странама, у року од 30 дана од пријема притужбе. Дирекција одлучује о свим притужбама, предузима мере за исправку стања и обавештава релевантне стране о решењу донетом у року од највише шест недеља од пријема свих релевантних информација. Не доводећи у питање право тела за заштиту конкуренције, Дирекција, по потреби, одлучује на сопствену иницијативу о одговарајућим мерама за исправку дискриминације подносилаца захтева за доделу капацитета инфраструктуре, поремећаја тржишта и свих осталих нежељених дешавања на овим тржиштима, нарочито у смислу става 1. овог члана.
- Спроводи ревизије или покреће екстерну ревизију над управљачем инфраструктуре, операторима услужних објеката и, по потреби, железничким превозницима, како би се утврдила усклађеност са одредбама за раздвајање рачуна утврђеним чланом 3. Закона о железници. У том смислу, Дирекција има право да захтева све релевантне информације. Нарочито, Дирекција је овлашћена да захтева од управљача инфраструктуре, оператора услужних објеката и свих привредних друштава или других субјеката који врше или интегришу различите врсте железничког транспорта или управљања инфраструктуром у складу са чл. 3. и 13. закона да доставе одговарајуће рачуноводствене информације;
- Сарађује са телом надлежним за заштиту конкуренције, даје стручна мишљења и обавља друге послове утврђене овим законом.

У области лиценцирања железничких превозника, а у складу са чланом 122. Закона о железници Дирекција спроводи поступак лиценцирања железничких превозника, који је детаљније прописан члановима 81–84. тог закона.

Дирекција за железнице у оквиру својих надлежности из ове области обавља следеће послове:

- Издаје Лиценцу за превоз робе и/или путника,
- Издаје Лиценцу за превоз за сопствене потребе,
- Проверава сваких 12 месеци да ли железнички превозник испуњава прописане услове, и
- Води евиденцију о издатим лиценцама.

У области права путника, у складу са чланом 123. Закона о железници, Дирекција прима и разматра притужбе путника који сматрају да им је ускраћено право утврђено тим законом и даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима.

Такође, у поступку по притужби путника или по службеној дужности, Дирекција може решењем утврдити мере за отклањање утврђене повреде у складу са овим законом и рок за спровођење утврђених мера.

Поред наведеног, Дирекција **доноси и подзаконске акте** на основу овлашћења из поменутих закона и **остварује међународну сарадњу у оквиру своје надлежности**.

Дирекција је 2019. године донела Правилник о лиценцама за превоз у железничком саобраћају, којим се ближе уређује начин доказивања испуњености услова за издавање лиценце, износ минималног покрића из члана 81. ст. 9. и 10. Закона о железници, минимални износи и износи релевантни за утврђивање испуњавања услова који се односе на финансијску способност подносиоца захтева за издавање лиценце, садржина лиценце, начин провере испуњености прописаних услова и обавезе превозника у погледу достављања документације за потребе периодичне провере финансијског пословања и испуњености других услова, образац лиценце и садржина и форма документа који садржи информације о издатој лиценци. Овим правилником транспонована је Имплементациона уредба Комисије 2015/171 о одређеним аспектима лиценцирања железничких предузећа.

Такође, 2020. године Дирекција је донела Правилник о року за одговор на захтев за приступ и пружање услуга у услужном објекту у вези са обављањем железничког превоза ("Службени гласник РС", бр. 102/20).

3. ПРЕГЛЕД ЖЕЛЕЗНИЧКОГ ТРЖИШТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Ово поглавље има за циљ да пружи информативни увид у инфраструктурне и друге капацитете, организацију и релације између кључних учесника на тржишту железничког превоза робе и путника у Републици Србији.

У Републици Србији јавном железничком инфраструктуром управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. која је основана 2015. године од стране Републике Србије издвајањем из „Железнице Србије“ а.д. са циљем одржавања јавне железничке инфраструктуре, организовања и регулисања железничког саобраћаја, обезбеђивања приступа и коришћења јавне железничке инфраструктуре свим заинтересованим железничким превозницима, као и заштите јавне железничке инфраструктуре и вршења инвеститорске функције на изградњи и реконструкцији јавне железничке инфраструктуре.

Укупна дужина пруга нормалног колосека којим управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. у 2024. години износила 3.357 km, од чега је 3.012 km једноколосечних пруга, а 345 km двоколосечних.

Поред пруга нормалног колосека, „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. управља и туристичко-музејском железницом „Шарганска Осмица“, уског колосека, ширине 760 mm и укупне дужине 22,5 km.

Окосницу мреже чини део тзв. индикативног проширења Основне Трансевропске мреже коридора (TEN-T) ¹, коридор X: Салцбург–Љубљана–Загреб–Шид–Београд–Ниш–Прешево–Скопље–Велес–Солун, који се рачва у Београду до Будимпеште (крак Хb) и у Нишу према Софији и Истанбулу (крак Хc), у укупној дужини од 872 km на територији Републике Србије, што чини 26% укупне дужине мреже.

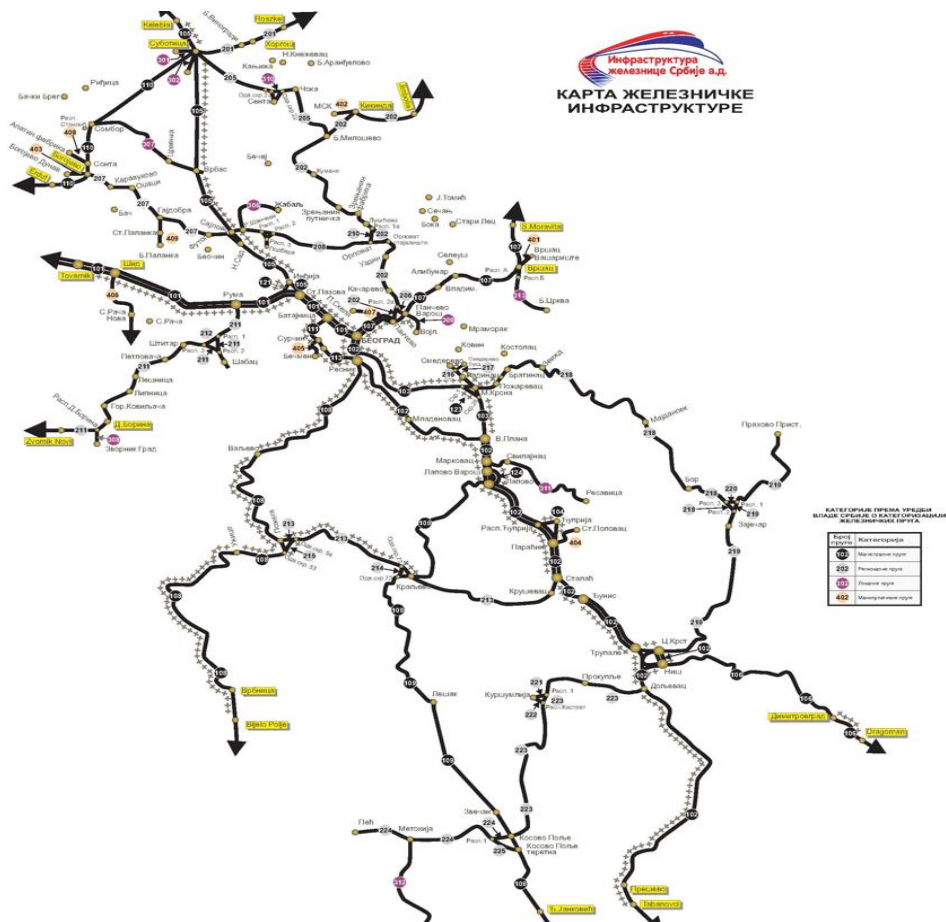
Поред овог, на мрежи индикативног проширења Основне Трансевропске мреже налазе се и барска и вршачка пруга, као и пруга Сталаћ–Краљево–Пожега и деоница пруга од Краљево до Руднице.

На слици испод приказана је мрежа железничке инфраструктуре којом управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д.

¹ https://publications.europa.eu/resource/cellar/cc3395a5-3516-11ef-b441-01aa75ed71a1.0006.03/DOC_1

Карта железничке мреже ИЖС

Извор: ИЖС

Укупно 1.313 km пруга „Инфраструктура железнице Србије” а.д. електрифицирано је системом напајања 25 kV, 50 Hz, што чини укупно 39,1% укупне дужине мреже (испод ЕУ просека који износи око 57%²).

На укупно 77 километара пруга „Инфраструктура железнице Србије” а.д. оперативан је ETCS, односно Европски систем за контролу саобраћаја возова.

² <https://irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/536,2025.html>

На мрежи пруга „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. постоји укупно 749 службених места, од чега око 600 станица и стајалишта отворених за пријем и отпрему путника, као и 10 железничких чворова (Београд, Нови Сад, Ниш, Суботица, Панчево, Косово Поље, Лапово, Мала Крсна, Пожега, Краљево).

На слици испод дат је приказ основних инфраструктурних капацитета којим управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д.

Основни капацитети управљача инфраструктуре

У складу са Уредбом о категоризацији пруга све пруге у Републици Србији деле се на магистралне, регионалне, локалне и манипулативне, различитог пројектованог и стварног стања.

Поред јавне железничке инфраструктуре којом управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д, као и индустријских железница и индустријских колосека у различитом власништву, од посебног значаја за одвијање железничког саобраћаја су и тзв. услужни објекти у смислу члана

15. став 2. Закона о железници, у које, између осталог, спадају и теретни (интермодални) терминали комбинованог транспорта, објекти лука на унутрашњим водама повезани са железничким активностима, и објекти за одржавање – радионице.

Дирекција се, поред осталог, у оквиру својих надлежности стара о недискриминаторском приступу овим услужним објектима и услугама које се пружају у њима, објављивању информација из члана 18. Закона о железници, и начелима обрачуна и наплате цена приступа.

Наиме, у вези са овим пословима, препознато је укупно 25 потенцијалних оператора услужних објеката на територији Републике Србије. У извештајном периоду објављено је укупно 13 Информација о услужном објекту на начин прописан чланом 18. став 1. односно став 3, а у складу са Уредбом о појединостима поступка и критеријумима који се примењују за приступ услугама које се пружају у услужним објектима („Службени гласник РС”, бр. 57/19 и 13/20) и Правилником о елементима информације о услужном објекту („Службени гласник РС”, број 66/19) .

Значајан корак у развоју тржишта железничких услуга и унапређењу њиховог квалитета, омогућен је завршетком пројекта реконструкције и модернизације деонице пруге Београд Центар – Нови Сад, која је пуштена у комерцијални саобраћај марта 2022. године. Увођењем услуге „СОКО” од стране путничког превозника „Србија Воз” а.д. на наведеној деоници по први пут у Републици Србији омогућене су брзине саобраћаја возова до 200 km/h. У току 2024. године настављени су радови на реконструкцији и модернизацији преосталих деоница између Новог Сада и Суботице, у оквиру реализације пројекта „Мађарско-српске железнице“ односно реконструкције и модернизације пруге између Београда и Будимпеште, чији се завршетак очекује пре краја 2025. године.

Приступ железничкој мрежи којом управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. на недискриминаторској и фер основи, у складу са законом, омогућен је за све заинтересоване железничке превознике који испуњавају законом прописане услове и који су регистровани у Републици Србији.

Потписивањем Уговора о оснивању Транспортне заједнице створен је правни основ за наредни корак у отварању тржишта железничких услуга и то у првом кораку на регионалном нивоу, за стране потписнице овог уговора, а касније и на нивоу између региона и земаља чланица ЕУ.

На мрежи пруга „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. у току 2024. године, активно је пословало 17 железничких превозника, од чега 16 железничких превозника за превоз робе (од чега 2 за сопствене потребе) и 1 железнички превозник за превоз путника.

Више о броју и самим превозницима дато је у поглављу 4. Регулисање тржишта железничких услуга у 2024. години.

4. РЕГУЛИСАЊЕ ТРЖИШТА ЖЕЛЕЗНИЧКИХ УСЛУГА У 2024. ГОДИНИ

ПРИСТУП ТРЖИШТУ

Национално железничко тржиште је либерализовано за железничке превознике основане у Републици Србији, закључивањем првог уговора о коришћењу железничке инфраструктуре од стране „Инфраструктура железница Србије” а.д. са приватним превозником „Комбиновани превоз“ д.о.о, 3. јуна 2016. године.

Од тада, број превозника који користе мрежу пруга „Инфраструктура железница Србије” а.д. за пружање комерцијалних услуга је у константном порасту, као и удео дела тржишта нових превозника.

Као што је речено у претходном поглављу, поред отвореног тржишта на националном нивоу, Уговором о оснивању Транспортне заједнице предвиђено је даље фазно отварање тржишта, најпре на регионалном нивоу (за железничке превознике из страна потписница уговора – Западног Балкана), а у крајњој фази и на нивоу заједнице ЕУ и Западног Балкана, тј. за све железничке превознике основане како у државама чланицама ЕУ тако и странама потписницама уговора.

Предуслов за отварање тржишта на регионалном нивоу јесте имплементација Акционих планова Транспортне заједнице (у првом реду Акционог плана за железнице³ и Акционог плана за олакшавање транспорта⁴) који имају за циљ да створе једнаке и усаглашене услове за функционисање тржишта (хармонизација услова за приступ, лиценцирање и сертификација превозника, техничка интероперабилност, усаглашеност процедура, тржишних механизма и др).

³ <https://www.transport-community.org/wp-content/uploads/2020/11/Rail-Action-Plan.pdf>

⁴ <https://www.transport-community.org/wp-content/uploads/2020/11/Transport-Facilitation-Action-Plan.pdf>

У извештајном периоду (2024. година) у Републици Србији било је 24 лиценцираних превозника⁵, од чега је 18 имало важећи сертификат о безбедности, део А и део Б и обављало превоз на јавној железничкој инфраструктури за превоз робе, путника и за сопствене потребе.

Поред превозника „Србија Карго“ а.д. и „Србијавоз“ а.д. као железничких превозника у државном власништву, железничку инфраструктуру је у 2024. години користило 16 приватних железничких превозника, од којих 3 обављају превоз за сопствене потребе (што укључује и услуге одржавања железничке инфраструктуре).

У току извештајног периода Дирекција је обављала послове из њене надлежности прописане чланом 122. Закона о железници, тј. проверу испуњености услова за издавање, односно поседовање издате лиценце за превоз и друге послове у области лиценцирања железничких превозника.

У извештајном периоду је због промене пословног имена и/или седишта имаоца лиценце Дирекција донела једно Решење о измени решења о издавању лиценце.

У извештајном периоду није било суспензије нити одузимања издатих лиценци.

У извештајном периоду су била два поднета захтева за издавање нових лиценци.

Дирекција је Решењем 001327246 2024 12500 002 001 340 002 од 26.4.2024. године привредном друштву М-RAIL doo, издала лиценцу за превоз робе у железничком саобраћају.

Дирекција је Решењем 001353840 2024 12500 002 000 340 002 од 14.5.2024. године привредном друштву RAILIMPEX DOO DIMITROVGRAD, издала лиценцу за превоз робе у железничком саобраћају.

У наставку је дат списак свих превозника који су у извештајном периоду поседовали важећу лиценцу за превоз путника и робе у железничком саобраћају, односно лиценцу за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе.

⁵ До маја 2024. године било је 22 лиценце, у априлу и мају 2024. године издате су 2 лиценце

Списак превозника са важећом лиценцом за железнички превоз у 2024. години

Р. бр.	Назив исправе	Носилац исправе	Датум издавања	Рок важења	Број исправе
1.	Лиценца за превоз путника у железничком саобраћају	Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србијавоз“ Београд	6.12.2023.	на неодређено време	340-1282/2023 од 6.12.2023. и 340-662/4-2015 од 15.1.2016.
2.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	Акционарско друштво за железнички превоз робе „Србија Карго“ Београд	10.12.2015.	на неодређено време	340-533/5-2015
3.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	KOMBINOVANI PREVOZ DOO	03.10.2017.	на неодређено време	340-814-2/2017
4.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	DOO A.B. PREVOZ BEOGRAD ⁶ (S RAIL d.o.o)	25.08.2016.	на неодређено време	340-443/2/2016
5.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	RAIL TRANSPORT LOGISTIC DOO	28.07.2016.	на неодређено време	340-413/2016

⁶ промена пословног имена у S RAIL d.o.o. Суботица Решењем АПР-а БД 17770/2022 од 4.3.2022. године

Р. бр.	Назив исправе	Носилац исправе	Датум издавања	Рок важења	Број исправе
6.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	EURORAIL LOGISTIC DOO BEOGRAD	5.9.2023.	на неодређено време	340-942/2023
7.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	DESPOTIJA d.o.o. Beograd	28.07.2017.	на неодређено време	340-597-4/2017
8.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	„OBL LOGISTIC DOO BEOGRAD – Novi Beograd“	19.02.2018.	на неодређено време	340-188/2018
9.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	„TRANSAGENT OPERATOR DOO BEOGRAD“	10.01.2019.	на неодређено време	340-3-2/2019
10.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	„Global Neologistics d.o.o.“	16.5.2024.	на неодређено време	001542578 2024 12500 002 001 340 002 и 340-971/2020
11.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	PIMK д.о.о. Димитровград	03.09.2021.	на неодређено време	340-971-2/2021
12.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	Sinhron Rail д.о.о.	18.03.2022.	на неодређено време	340-248-3/2022

Р. бр.	Назив исправе	Носилац исправе	Датум издавања	Рок важења	Број исправе
13.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	Enna Transport Bdg д.о.о.	25.03.2022.	на неодређено време	340-266-7/2022
14.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	Rail Cargo Carrier – Serbia d.o.o. Beograd	14.07.2022.	на неодређено време	340-703-5/2022
15.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	M RAIL DOO	26.4.2024.	на неодређено време	001327246 2024 12500 002 001 340 002
16.	Лиценца за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе	„ELEKTROPRIVREDA SRBIJE JP BEOGRAD-OGRANAK TENT“	29.08.2018.	на неодређено време	340-1301-2/2018
17.	Лиценца за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе	„ATM BG DOO NOVI BEOGRAD“	14.01.2019.	на неодређено време	340-43-2/2019
18.	Лиценца за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе	ZGOP DOO NOVI SAD Нови Сад	06.07.2022.	на неодређено време	340-775-2/2022

Р. бр.	Назив исправе	Носилац исправе	Датум издавања	Рок важења	Број исправе
Превозници који поседују лиценцу али нису обављали превоз током извештајног периода					
19.	Лиценца за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе	„НИС А.Д. НОВИ САД“	02.02.2018.	на неодређено време	340-61-3/2018
20.	Лиценца за превоз у железничком саобраћају за сопствене потребе	DOO ZA PROIZVODNJU, PROMET I USLUGE ELIXIR GROUP ŠABAC	06.11.2015.	на неодређено време	340-541/3-2015
21.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	RAILIMPEX DOO DIMITROVGRAD	14.5.2024.	на неодређено време	001353840 2024 12500 002 000 340 002
22.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	SI – Cargo Logistics d.o.o. Beograd	15.10.2015.	на неодређено време	340-429/5 - 2015
23.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	„STANDARD LOGISTIC“ d.o.o.	18.03.2014.	на неодређено време	340-136/3-2014
24.	Лиценца за превоз робе у железничком саобраћају	TRANS CARGO LOGISTIC DOO BEOGRAD	10.02.2017.	на неодређено време	340-263/2017

На слици испод приказан је тренд у броју превозника који поседују лиценцу за превоз у железничком саобраћају почев од 2014. године до краја извештајног периода 2024. године.

У 2024. години је прекинут тренд константног раста броја лиценцираних железничких превозника (још од 2014. године). Ово се може тумачити као најава могуће консолидације железничког тржишта за превоз робе.

Од доделе прве лиценце за превоз и сертификата о безбедности за превоз робе у железничком саобраћају 2007. године па до данас, Дирекција је прошла дуг пут у реализацији својих надлежности у отварању тржишта и његовом регулисању, што је био један од основних услова за постизање недискриминаторског приступа железничкој инфраструктури и постојања фер конкуренције на тржишту железничких услуга. Ово се може сматрати императивом за побољшање квалитета железничких услуга и представља кључни разлог целокупне реформе железничког сектора.

После многобројних активности и уложених напора од стране свих актера у сектору, почев од Владе Републике Србије, ресорног министарства, Дирекције и на крају самих железничких предузећа, тек доношењем прве Изјаве о мрежи 2016. године суштински се отвара железничко тржиште у нашој земљи и стварају услови за приступ инфраструктури од стране свих привредних друштава која испуњавају све услове тј. поседују лиценцу за превоз, сертификат о безбедности и могућност за закључивање уговора о коришћењу инфраструктуре.

С обзиром да је поред лиценце за превоз, управо поседовање сертификата о безбедности део А и део Б (поред уговора о коришћењу инфраструктуре), један од кључних предуслова за улазак превозника на тржиште, у наставку је дат списак превозника који су поседовали важећи сертификат о безбедности део А и део Б, у 2024. години, којих је 19 у извештајном периоду:

Р. бр.	Носилац исправе	Врста услуге	Рок важења	EIN део А/ Број обрасца	EIN део Б/ Број обрасца
1.	НИС а.д.Нови Сад	превоз робе за сопствене потребе који укључује превоз опасног терета	20.09.2025.	RS1120200001 340-651-5/2020	RS1220250002 001785151 2024 12500 001 001 340 024 04 007
2.	RAIL TRANSPORT LOGISTIC DOO BEOGRAD – NOVI BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	29.11.2027.(A) 20.04.2026.(B)	RS1120220008 340-1557-7/2022	RS1220230003 340-736-7/2023
3.	GLOBAL NEOLOGISTICS DOO BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	15.06.2026.	RS1120210001 340-652-3/2021	RS1220210002 340-652-4/2021
4.	Акционарско друштво за железнички превоз робе „Србија Карго” Београд	превоз робе који укључује превоз опасног терета	13.10.2026.	RS1120210002 340-979-5/2021	RS1220210004 340-979-6/2021

Р. бр.	Носилац исправе	Врста услуге	Рок важења	EIN део А/ Број обрасца	EIN део Б/ Број обрасца
5.	Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србија Воз“ Београд	превоз путника који укључује велике брзине	26.10.2026.	RS1120220002 340-287-4/2022	RS1220220002 340-287-5/2022
6.	„PIMK” д.о.о. Димитровград	превоз робе који укључује превоз опасног терета	01.11.2026.	RS1120230002 340-938/2023	RS1220230002 340-938-2/2023
7.	OBL LOGISTIC DOO SREMSKA MITROVICA	превоз робе који укључује превоз опасног терета	20.12.2028.(А) 02.12.2026.(В)	RS1120230003 340-1148-5/2023	RS1220210007 340-1244-5/2021
8.	Комбиновани превоз д.о.о. Прокупље	превоз робе који укључује превоз опасног терета	09.02.2027.	RS1120220001 340-130-5/2022	RS1220220001 340-130-6/2022
9.	Деспотија д.о.о. Београд	превоз робе без опасног терета	29.05.2027.	RS1120220003 340-574-5/2022	RS1220220003 340-574-6/2022

Р. бр.	Носилац исправе	Врста услуге	Рок важења	ЕИН део А/ Број обрасца	ЕИН део Б/ Број обрасца
10.	SINHRON RAIL D.O.O. BEOGRAD – NOVI BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	06.07.2027.	RS1120220004 340-804-3/2022	RS1220220007 340-951-5/2022
11.	ENNA TRANSPORT BGD DOO BEOGRAD – NOVI BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета на електрифи цираним пругама	31.07.2027.	RS1120220005 340-792-5/2022	RS1220220005 340-836-5/2022
12.	ZGOP DOO NOVI SAD	превоз робе за сопствене потребе без опасног терета	31.07.2027.	RS1120220006 340-881-2/2022	RS1220220006 340-881-3/2022
13.	S RAIL DOO SUBOTICA	превоз робе који укључује превоз опасног терета на електрифи цираним пругама које нису опремљен	28.09.2027.(A) 07.02.2030.(B)	RS1120220007 340-1445-8/2022	RS1220250001 000117213 2025 12500 001 001 340 024 04 051

Р. бр.	Носилац исправе	Врста услуге	Рок важења	EIN део А/ Број обрасца	EIN део Б/ Број обрасца
		е са РДУ и неелектрифицираним пругама које нису опремљене пружним аутостоп уређајима			
14.	RAIL CARGO CARRIER – SOUTHEAST D.O.O. BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	05.12.2027.	RS1120220009 340-1494-5/2022	RS1220220009 340-1790-5/2022
15.	Акционарско друштво Електропривреда Србије, Београд - ELEKTROPRIV REDA SRBIJE AD BEOGRAD OGRANAK TENT- Железнички транспорт	превоз робе за сопствене потребе без опасног терета	20.08.2028.	RS1120230001 340-730-6/2023	RS1220230001 340-730-7/2023
16.	ATM BG DRUŠTVO SA OGRANIČENO M ODGOVORNOŠĆU ZA	превоз робе за сопствене потребе без	15.01.2029.	RS1120240001 000049127 2024 12500 001 001 340 024 01 003	RS1220240001 000049127 2024 12500 001 001 340 024 01 004

Р. бр.	Носилац исправе	Врста услуге	Рок важења	ЕИН део А/ Број обрасца	ЕИН део Б/ Број обрасца
	AUTOMATIZAC IJU, ENERGETIKU I TEHNIKU MERENJA, BEOGRAD (NOVI BEOGRAD)	опасног терета			
17.	TRANSAGENT OPERATOR DOO BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	22.05.2029.(A) 27.03.2030.(B)	RS1120240002 001573664 2024 12500 001 001 340 024 04 190	RS1220250003 001035725 2025 12500 001 001 340 024 04 037
18.	M-RAIL doo za železnički prevoz robe Krnješevci	превоз робе који укључује превоз опасног терета	26.05.2029.(A) 26.05.2029.(B)	RS1120240003 001352640 2024 12500 001 001 340 024 04 052	RS1220240003 001352640 2024 12500 001 001 340 024 04 053
19.	EURORAIL LOGISTIC DOO BEOGRAD	превоз робе који укључује превоз опасног терета	27.08.2029.	RS1120240004 001573552 2024 12500 001 001 340 024 04 027	RS1220240004 001573552 2024 12500 001 001 340 024 04 028

У току 2024. године јавну железничку инфраструктуру користило ⁷ је укупно 17 железничких превозника за превоз путника и робе, и то:

- 1) Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србијавоз“ а.д. Београд
- 2) Акционарско друштво за железнички превоз робе „Србија Карго“ Београд
- 3) Комбиновани превоз д.о.о.
- 4) S Rail d.o.o. Subotica
- 5) RAIL TRANSPORT LOGISTIC DOO
- 6) EURORAIL LOGISTIC DOO
- 7) Деспотија д.о.о. Београд
- 8) OBL Logistic d.o.o.
- 9) TRANSAGENT OPERATOR DOO BEOGRAD
- 10) GLOBAL NEOLOGISTICS DOO BEOGRAD
- 11) „PIMK“ д.о.о. Димитровград
- 12) SINHRON RAIL D.O.O. BEOGRAD – NOVI BEOGRAD
- 13) ENNA TRANSPORT BGD DOO BEOGRAD – NOVI BEOGRAD
- 14) RAIL CARGO CARRIER – SERBIA D.O.O. BEOGRAD
- 15) M RAIL DOO
- 16) АТМ БГ ДОО БЕОГРАД - Нови Београд
- 17) ЗГОП д.о.о. Нови Сад

⁷ Под коришћењем инфраструктуре сматра се реализација најмање једне трасе воза у току године

5. АНАЛИЗА СТАЊА ЖЕЛЕЗНИЧКОГ ТРЖИШТА

ПОКАЗАТЕЉИ И ТЕНДЕНЦИЈЕ НА ТРЖИШТУ

У 2024. години Дирекција је у области регулисања тржишта континуирано пратила и анализирала железничко тржиште и у оквиру тога, утврђивала и пратила тенденције на тржишту и учинак у саобраћајно-економском смислу, нарочито путем прикупљања и анализе сетова кључних показатеља учинка.

Поред тога, Дирекција је обављала и друге послове из надлежности које обезбеђују конкурентно и недискриминаторско понашање свих учесника на тржишту.

Дирекција је у оквиру својих активности праћења железничког тржишта за 2024. годину управљачу инфраструктуре и железничким превозницима који пружају услуге превоза робе и путника доставила *Упитник за праћење железничког тржишта* (извештајни период: 1. 1. 2024. – 31. 12. 2024), у складу са својим надлежностима из члана 121. Закона о железници.

Упитник за превоз робе садржи поглавља која се односе на превоз, приходе и енегију, квалитет услуга и брзине, запослене и услужне објекте; упитник за превоз путника садржи поглавља која се односе на обим превоза, приходе и енегију, квалитет, обавезу јавног превоза – обим превоза и уговоре, запослене и услужне објекте; док упитник за управљача инфраструктуре садржи поглавља која се односе на мрежу, наплату цена приступа, доделу капацитета, приоритетне услуге, додељене трасе и одбијене захтеве, број додељених траса, расходе инфраструктуре, квалитет услуга, степен отворености тржишта, запошљавање и социјалне услове и потрошњу енергије.

Управљач инфраструктуре и сви железнички превозници доставили су попуњене упитнике у складу са захтевом.

У наставку су дати главни закључци анализе стања железничког тржишта извршене од стране Дирекције на основу података из добијених упитника.

5.1 ПОКАЗАТЕЉИ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА УПРАВЉАЊЕ ИНФРАСТРУКТУРОМ

1. Број додељених и реализованих траса возова

У табели испод приказан је укупан број додељених и реализованих траса за 2024. годину за све превознике који су саобраћали на пругама којима управља „Инфраструктура железнице Србије“ а.д.

Железнички превозник	Број додељених траса	Број реализованих траса
„Србијавоз“ а.д.	141.447	115.295
„Србија Карго“ а.д.	324.443	30.214
Комбиновани Превоз	199.231	10.947
Деспотија	33.804	624
Eurorail Logistic	88.670	3.640
ТЕНТ*	1.484	0
ЗГОП Нови Сад а.д.*	10.426	144
АТМ*	776	67
Transagent operator	67.558	4.345
S Rail ⁸	60.928	2.752
GNL	124.316	2.705
NIS	2.968	0
RTL	132.769	4.203
Sinhron rail	78.164	2.976
PIMK	68.550	4.858
OBL	11.140	987
ENNA	18.179	760
RCC	24.592	414
M RAIL	10.017	48
Укупно:	1.399.462	184.979

Оно што је карактеристично у вези са доделом/реализацијом траса јесте велика диспропорција у односу броја додељених и реализованих траса, односно чињенице да само око 13,22% од броја укупно додељених траса буде и реализовано, што је ситуација која постоји низ година у назад.

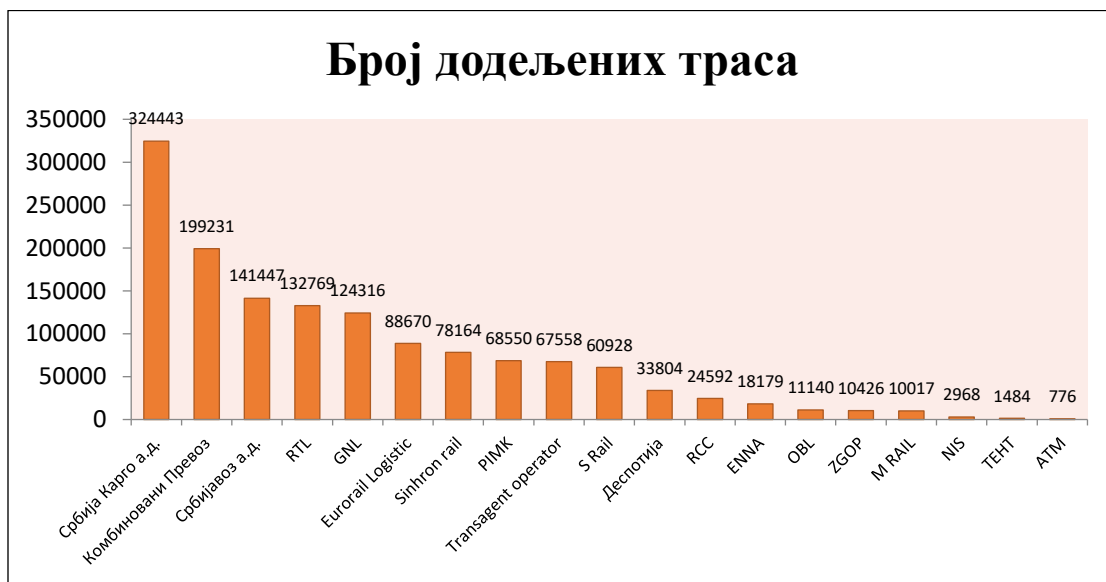
⁸ Претходно АВ Prevoz

* Превоз за сопствене потребе

У вези са тим, иако обрада великог броја захтева за трасама представља отежавајућу околност за управљача инфраструктуре, управљач не наплаћује цену резервације трасе као потенцијални механизам за решавање овог проблема.

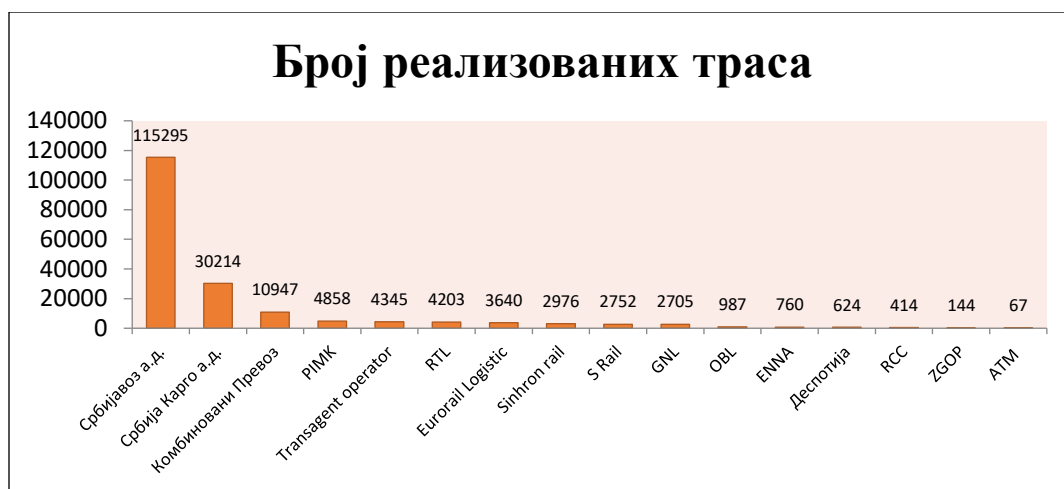
С друге стране, у поступку доделе ад хос траса, процедура траје и до пет радних дана од пријема захтева због процедура управљача, што јесте у складу са одредбама Закона о железници, али представља отежавајућу околност на коју указују превозници. Решење овог питања очекује се скраћењем времена за одлучивање по ад хос захтевима, а што ће бити могуће увођењем у употребу софтвера за израду реда вожње од стране управљача и изменом процедура, што се очекује у наредном периоду.

На следећем графикону дат је приказ броја додељених траса по сваком од превозника током 2024. године (од највећег броја до најмањег).

У 2024. години свим превозницима (19) додељено је укупно 1.399.462 трасе возова. Од тога два превозника нису користила ниједну трасу у извештајном периоду.

На графикону испод дат је приказ броја реализованих траса по сваком од превозника током 2024. године (од највећег броја до најмањег).

У 2024. години, укупно је коришћено 184.979 траса возова од стране 17 превозника. „Србијавоз“ а.д. има највећи број реализованих траса, што је последица фреквентности путничког железничког саобраћаја, док у теретном саобраћају предњаче „Србија Карго“ а.д. и Комбиновани превоз д.о.о.

2. Проценат реализованих траса возова

На графикону је представљен проценат (%) реализованих траса у односу на укупан број закупљених траса за сваког од превозника током 2024. године.

У проценту реализованих траса уочљива је предност путничког железничког саобраћаја са аспекта планирања капацитета (унапред познате потребе за конструисање реда вожње), док је код теретног саобраћаја реализација закупљених траса код свих превозника испод 10%, о чему је већ било речи код претходног показатеља (број додељених и реализованих траса возова).

3. Просечна цена приступа железничкој инфраструктури

Ниво цена приступа железничкој инфраструктури у Републици Србији није мењан више година. Просечна цена приступа железничкој инфраструктури у 2024. години, са поређењем у односу на цене од прошле године, представљена је у следећој табели.

Категорија воза	Цена приступа (без додатака) РСД/возном km	Процентуална разлика у цени приступа по годинама 2024/2023 (%)
<i>Приградски и регионални путнички</i>	95,25	0%
<i>Даљински путнички</i>	124,79	0%
<i>Теретни до 1000 тона бруто</i>	227,93	0%
<i>Теретни до 1600 тона бруто</i>	257,43	0%

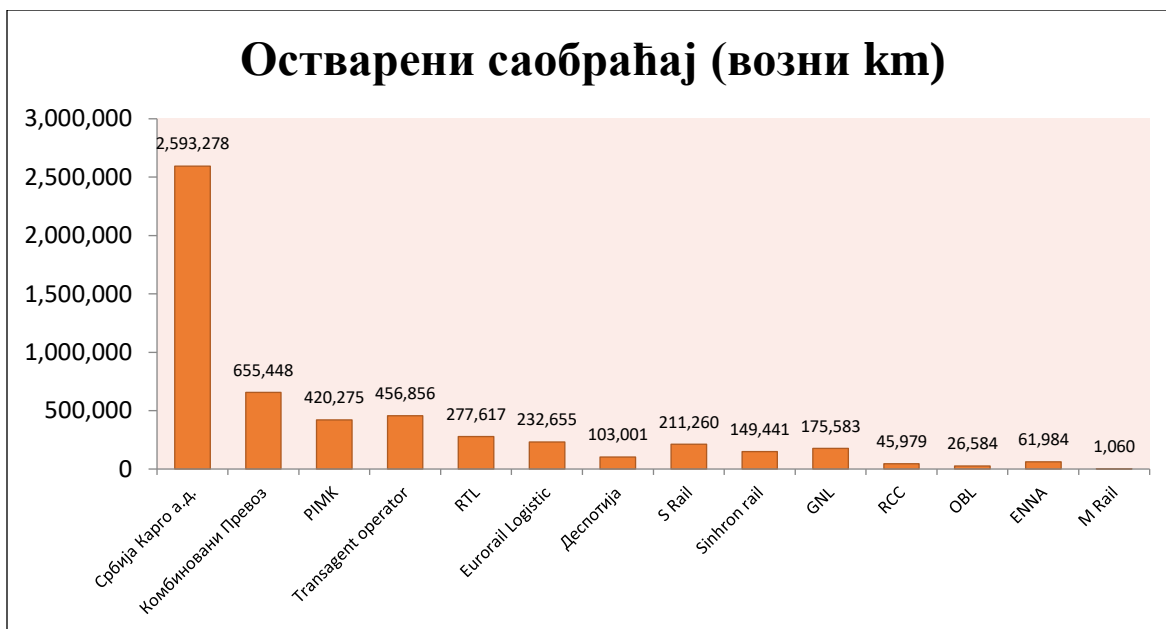
Цене приступа инфраструктури су носилац инфраструктурних трошкова за железничке превознике и један од значајних фактора у структури укупних трошкова сваког од превозника.

5.2. ПОКАЗАТЕЉИ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ПРЕВОЗ РОБЕ

1. Укупан обим превоза у возним километрима

Графикон испод приказује укупан обим превоза теретних превозника⁹, изражен у возним километрима.

⁹ Не садржи превознике за сопствене потребе.

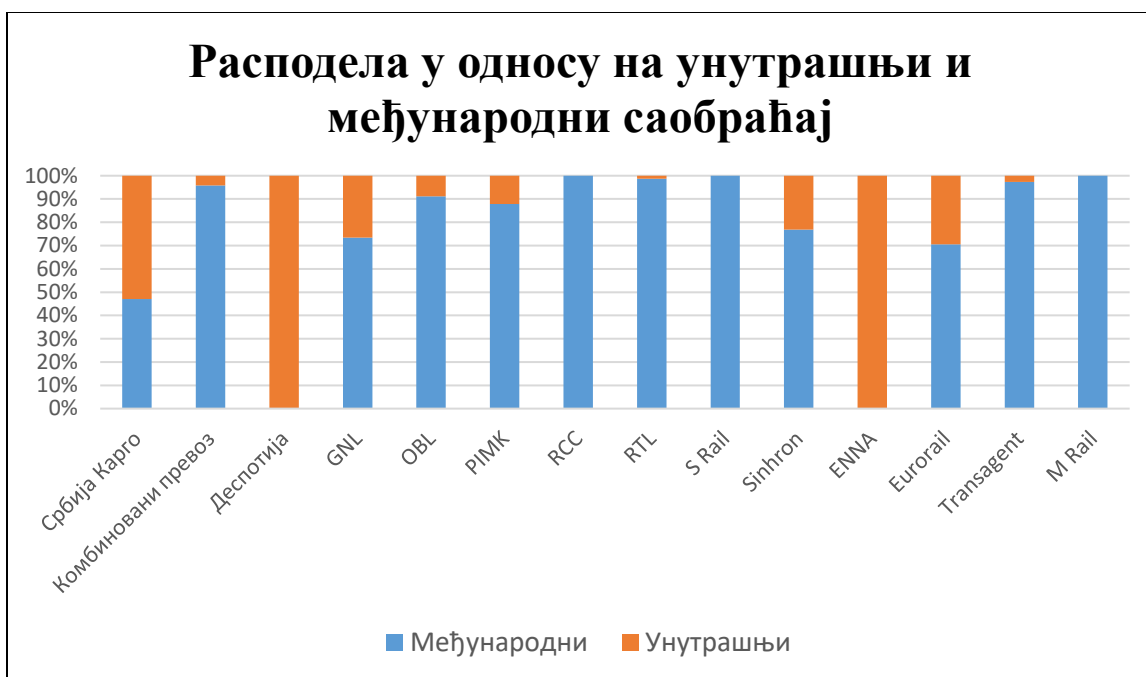
Из графика се може закључити да је у 2024. години укупно остварено око 5,4 милиона возних километара, што је за око 1,1 милион мање у односу на претходну годину (умањење за око 17%).

Највећи обим саобраћаја и даље има „Србија Карго“ а.д. са око 2,6 милиона, с тим што је, према подацима из упитника, остварени рад „Србија Карго“ а.д. за чак 1,13 милиона возних километара мањи у односу на претходну годину. Према оствареним возним километрима, тржишни удео „Србија Карго“ а.д. износи око 47,9 % , што значи да већ другу годину заредом удео приватних превозника према овом показатељу прелази 50% у поређењу са превозником у државном власништву.

Након „Србија Карго“ а.д, следе приватни превозници међу којима предњаче Комбиновани превоз д.о.о, PIMK, Transagent operator д.о.о, RTL, Eurorail Logistic и S Rail, као приватни превозници са најбољим учинком у 2024. години, тј. они који су остварили више од 200.000 возних километара.

Приватни превозници остварили су укупно 2,8 милиона возних километара, што представља удео од око 52 %.

У наставку је приказана расподела возних километара у односу на то да ли су остварени на возовима из унутрашњег или међународног саобраћаја.

У теретном саобраћају и у 2024. години били су изразито доминантни робни токови из међународног саобраћаја, као профитабилнији превози, и то са процентном од око 67%. Три превозника су имала искључиво ову врсту саобраћаја. Ако се узму у обзир и превозници који су преко 90% возних километара остварили у међународном саобраћају, овај број је седам.

С друге стране, око 33% саобраћаја реализовано је возовима из унутрашњег саобраћаја, уз два превозника чија је пословна оријентација искључиво превоз ове врсте.

Једино код превозника „Србија Карго“ а.д. постоји релативно уравнотежен однос када је у питању ово опредељење, тј. намиривање и потреба из међународних токова, укључујући увоз и извоз, и унутрашњег саобраћаја тј. потребе домаће привреде.

2. Обим оствареног теретног саобраћаја у нето-тонским километрима

У току 2024. године укупно је остварено око 2,57 милијарди нето-тонских километара у железничком превозу терета на мрежи пруга „Инфраструктура железнице Србије“ а.д, од чега је око 1.244,84 милиона нето-тонских километара или 48,53% остварено од стране превозника у државном власништву, док су приватни превозници остварили укупно око 1.320,50 милиона нето-тонских километара, односно 51,47%.

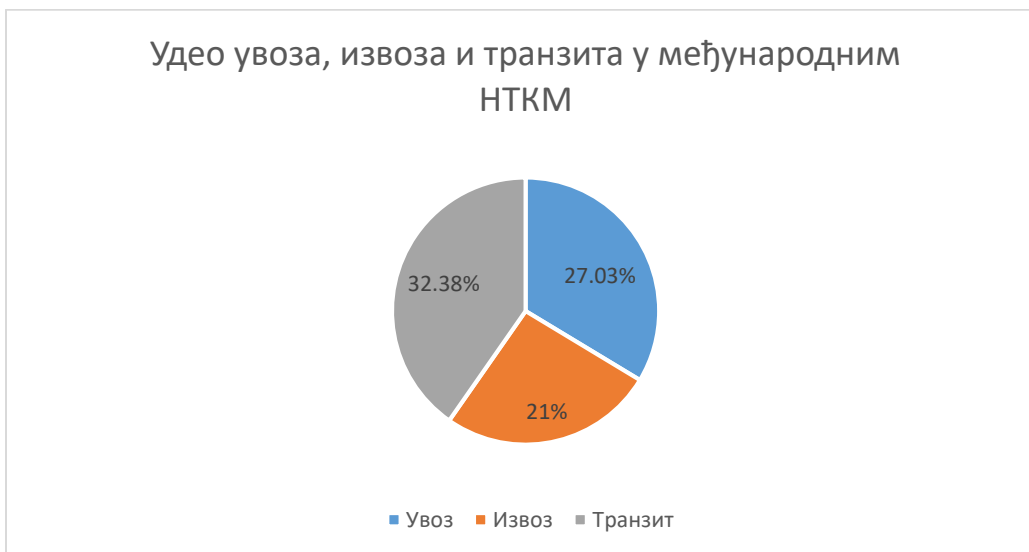
У односу на 2023. годину, према достављеним подацима, приметан је пад укупног обима превоза у нето-тонским километрима за око 13%. Ова тенденција пада укупног обима превоза у нето-тонским километрима наставља се већ другу годину заредом.

На слици испод приказан је однос нето-тонских километара остварених у унутрашњем и међународном саобраћају.

С обзиром да се само шестина укупно остварених нето-тонских километара реализује у унутрашњем саобраћају, и на основу овог показатеља је јасно да је железнички саобраћај у Републици Србији доминантно оријентисан на међународне токове.

Од укупно 2,13 милијарди нето-тонских километара остварених у међународном саобраћају, релативно је уравнотежен однос када је у питању превоз за потребе извоза, увоза или се ради транзитном саобраћају, што је приказано на слици испод.

3. Обим оствареног теретног саобраћаја у бруто-тонским километрима

У 2024. години, укупно је остварено 4,63 милијарде бруто-тонских километара од стране свих превозника за превоз робе, укључујући и превознике за сопствене потребе, што у односу на 2023. годину представља значајно смањење од око 9%, тј. 0,48 милијарди.

Државни превозник остварио је 2,08 милијарди бруто-тонских километара, што представља удео од 45,03%, док су приватни превозници остварили 2,54 милијарде бруто-тонских километара, односно 54,97%.

Тренд у промени остварених бруто-тонских километара за период 2017-2024 представљен је на графикону испод.

4. Процентуално учешће превозника у оствареним бруто-тонским километрима

У наредној табели приказани су подаци о процентуалном учешћу железничких превозника у односу на укупно остварене бруто-тонске километре за период од 2018. до 2024. године. Овај податак представља један од основа за анализу учешћа појединих превозника у уделу тржишта железничких услуга.

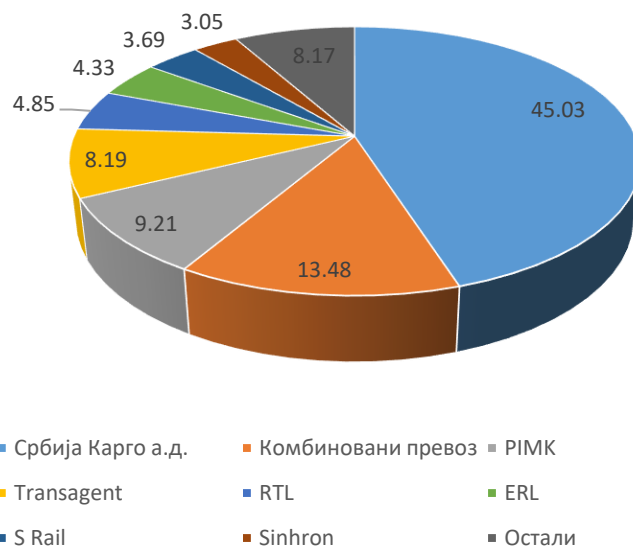
Табела: учешће превозника у оствареним брткм

Железнички превозник	Учешће у оствареним бруто-тонским километрима						
	2024 (%)	2023 (%)	2022 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2019 (%)	2018 (%)
„Србија Карго“ а.д.	45,03	51,26	65,02	75,52	79,75	85,44	94,1
Комбиновани Превоз	13,48	12,87	11,47	10,08	9,19	7,76	2,67
PIMK	9,21	9,71	6,45	-	-	-	-
NCL	-	-	-	0,38	4,30	3,77	1,06
Деспотија	1,97	4,23	2,28	2,94	3,11	2,72	2,11
Eurorail Logistic	4,33	3,76	2,61	1,49	1,21	0,17	0,04
Pannon Rail	-	-	0,93	1,01	1,21	0,12	-
ЗГОП Нови Сад	0,05	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
АТМ	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	-
ТЕНТ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
НИС	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Локотранс	-	-	0,38	0,72	0,94	0,00	-
Трансагент оператор	8,19	5,58	5,37	4,69	0,30	-	-
S Rail	3,69	3,18	2,09	2,89	0,00	-	-
GNL	3,00	1,42	0,05	0,00	-	-	-
OBL	0,49	0,22	0,03	-	-	-	-
RTL	4,85	4,22	2,82	0,27	-	-	-
Sinhron	3,05	2,77	0,50	-	-	-	-
ENNA	1,70	0,37	-	-	-	-	-
RCC	0,93	0,38	-	-	-	-	-
M Rail	0,03	-	-	-	-	-	-
Укупно:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Из претходне табеле може се извести закључак да је већина железничких превозника, осим превозника „Србија Карго“ а.д, Деспотија и PIMK, повећала свој тржишни удео у 2024. години, у односу на претходне године, посматрано у оствареним бруто-тонским километрима.

Дијаграм испод графички приказује тржишну расподелу железничких превозника за превоз терета, тј. тржишни удео, у односу на укупан износ остварених бруто-тонских километара који је остварен у току 2024. године.

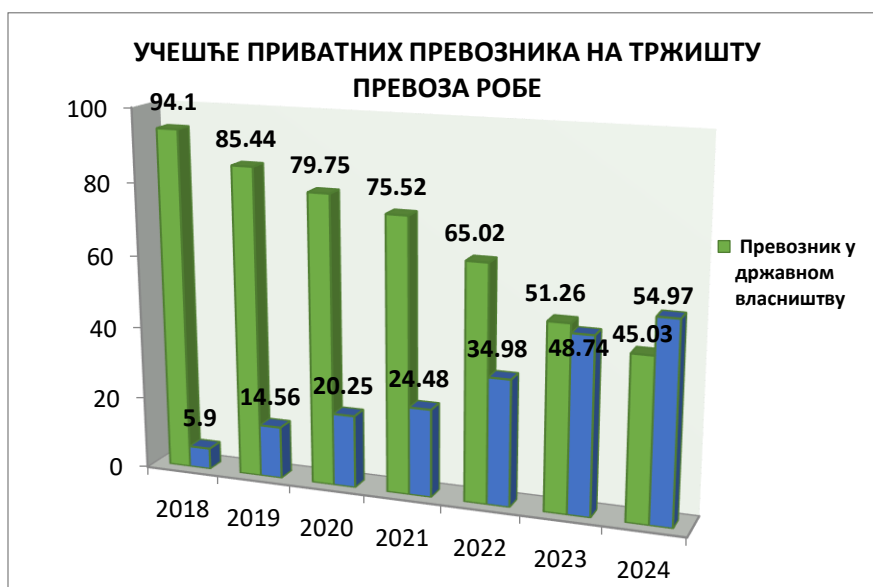
Удео превоза према бруто-тонским километрима (%)

Удео „Србија Карго“ а.д. као државног превозника износио је 45,03%, док од приватних превозника највећи удео имају Комбиновани превоз д.о.о. 13,48%, PIMK 9,21%, и Transagent operator d.o.o. 8,19% (превозници са преко 5% удела). Укупно 8 железничких превозника имају удео од преко 90% тржишта.

5. Тенденција приватних превозника на тржишту превоза робе

У наставку је дат приказ тенденције тржишног удела за превознике у државном и приватном власништву, у периоду од 2018. до 2024. године.

У односу на претходне извештајне периоде, приметна је и даље значајна промена у уделу превоза која се односи на пад учешћа железничког превозника у државном власништву у корист приватних превозника. У 2024. години по први пут удео приватних превозника већи је у односу на удео железничког превозника у државном власништву.

Наиме, удео приватних превозника на тржишту железничких услуга према бруто-тонским километрима је у односу на претходну годину са 48,74% порастао на 54,97%, док је посматрано у односу на 2018. годину он порастао скоро 9 пута.

Пад тржишног удела превозника у државном власништву у корист приватних превозника (и државних превозника из других земаља) у ЕУ и земаљама окружења, представља сада већ вишегодишњи тренд, где већ од 2022. године тржишни удео домаћег државног превозника износи мање од 50% (просек за све ЕУ земље)¹⁰.

Разлог овоме може лежати у чињеници да државни превозници и даље располажу предимензионисаним капацитетима (локомотиве, кола, особље), нису прилагођени потребама савременог тржишта у смислу капацитета, уз факторе попут ниске продуктивности, улоге државе у доношењу тарифа, нефлексибилности у доношењу одлука, недостатку примене савремених технологија у раду, обављању некомерцијалних превоза и сл, а што углавном није случај код приватних превозника.

6. Запослени у сектору превоза робе железницом

Укупан број запослених код железничких превозника за превоз робе у Републици Србији у 2024. години износио је 2.624 (за 112 мање него 2023. године), од чега државни превозник запошљава 1.987, односно 75,72%, што није у сразмери са његовим тржишним уделом.

Проценат запослених жена креће се у распону од 3% до 23,4% посматрајући све превознике, док код приватних превозника овај проценат не прелази 15%.

Од укупно четрнаест активних превозника у теретном саобраћају, њих осам има процентуално учешће запослених са преко 50 година старости од 50% и више (у појединим случајевима чак преко 80%).

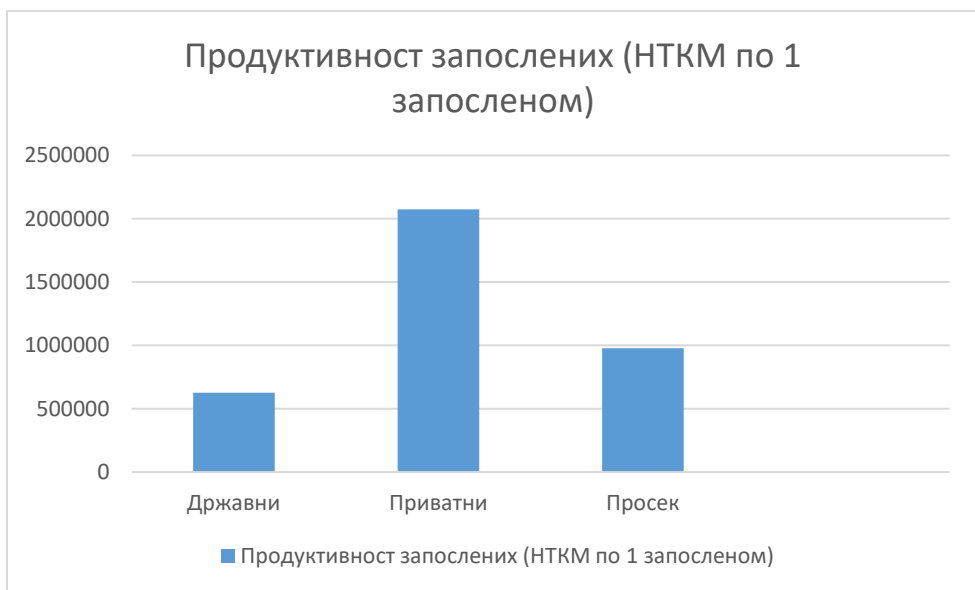
Последњих година нарочито је изражена дефицитарност на тржишту радне снаге за занимање машиновође, којих је укупно било 669 у 2024. години и чинили су 25,50% укупно запослених радника код железничких превозника за превоз робе.

7. Продуктивност запослених (НТКМ по 1 запосленом)

¹⁰ <https://irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/536,2025.html>

Посматрано за цео сектор превоза робе железницом, сваки запослени учествује у укупном обиму рада у просеку са 977,646,4 нето-тонских километара.

Запослени код превозника у државном власништву учествује са 626.493,8 нето-тонских километара, док је просек за све превознике у приватном власништву 2.073.000,3 нето-тонских километара.

Укупно 3 превозника остварују продуктивност од преко 2 милиона НТКМ по 1 запосленом, док највећу вредност овог показатеља има превозник са остварених 4,3 милиона НТКМ по 1 запосленом.

8. Потрошња енергије (kWh и l горива)

Од укупно 5,41 милиона возних километара, нешто мање од половине, тј. 49,9% остварено је коришћењем електричне вуче, док је 50,1% остварено возовима са дизел вучом. На нивоу ЕУ, удео возних километара остварених електро вучом последњих година је на нивоу од око 77-78%¹¹.

¹¹ <https://irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/536,2025.html>

5.3. ПОКАЗАТЕЉИ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ПРЕВОЗ ПУТНИКА

1. Обим путничког саобраћаја - период 2019-2024 (милиона возних километара)

Година 2021. донела је назнаку заустављања пада укупног обима превоза у путничком саобраћају израженом у возним километрима који практично представља тренд дужи низ година, са мањим одступањима, од самог оснивања „Србија Воз“ а.д.

Овај негативни тренд који је између осталог био изазван поремећајима у саобраћају и обуставама саобраћаја на значајном броју пружних праваца услед радова на реконструкцији и модернизацији пруга кулминирао у периоду кризе изазване пандемијом вируса COVID-19.

Највећи допринос промени овог тренда у 2022. години дало је поновно успостављање саобраћаја на најфреквентнијој прузи у Републици Србији, на деоници Београд Центар - Нови Сад и увођење услуге „СОКО“ од стране „Србија Воз“ а.д. са брзинама до 200 km/h, при чему је саобраћај реализован са великом фреквентношћу услуге, тј. великим бројем дневних полазака возова.

Тако је током 2022. и 2023. године остварено укупно преко 8,5 милиона возних километара по години, док је тај број у 2024. достигао 8,9 милиона возних километара. Од овог броја, на ТЕН-Т мрежи пруга¹² остварено је током 2024. године 5,2 милиона возних километара.

У односу на остварене возне километре, слично као и 2022. и 2023. године, у путничком саобраћају током 2024. године био је изразито доминантан унутрашњи саобраћај, док је обим међународног саобраћаја на нивоу од мање од 5%.

2. Обим путничког саобраћаја у периоду 2019-2024 (мил. путничких километара)

Графикон испод приказује тенденцију реализованог саобраћаја у превозу путника у периоду од 2019. до 2024. године, изражену у милионима путничких километара.

¹² статус индикативног проширења Трансевропске мреже коридора у складу са Уредбом (ЕУ) 2024/1679

Слично као код возних километара, у 2021. и 2022. години дошло је до заустављања пада у укупно оствареном броју путничких километара, а чак је остварен и значајнији раст, и то не само у односу на претходну годину, већ и у односу на 2019. (година пре кризе), за значајних 141,2 милиона путничких километара. Ово представља увећање од чак 49%.

Током 2023. године, примарно захваљујући добром учинку на деоници Београд Центар – Нови Сад и великом броју превезених путника, остварен је значајан раст реализованих путничких километара, који је износио преко 528 милиона. Ова тенденција раста настављена је и у 2024. години па је број реализованих путничких километара износио преко 590 милиона.

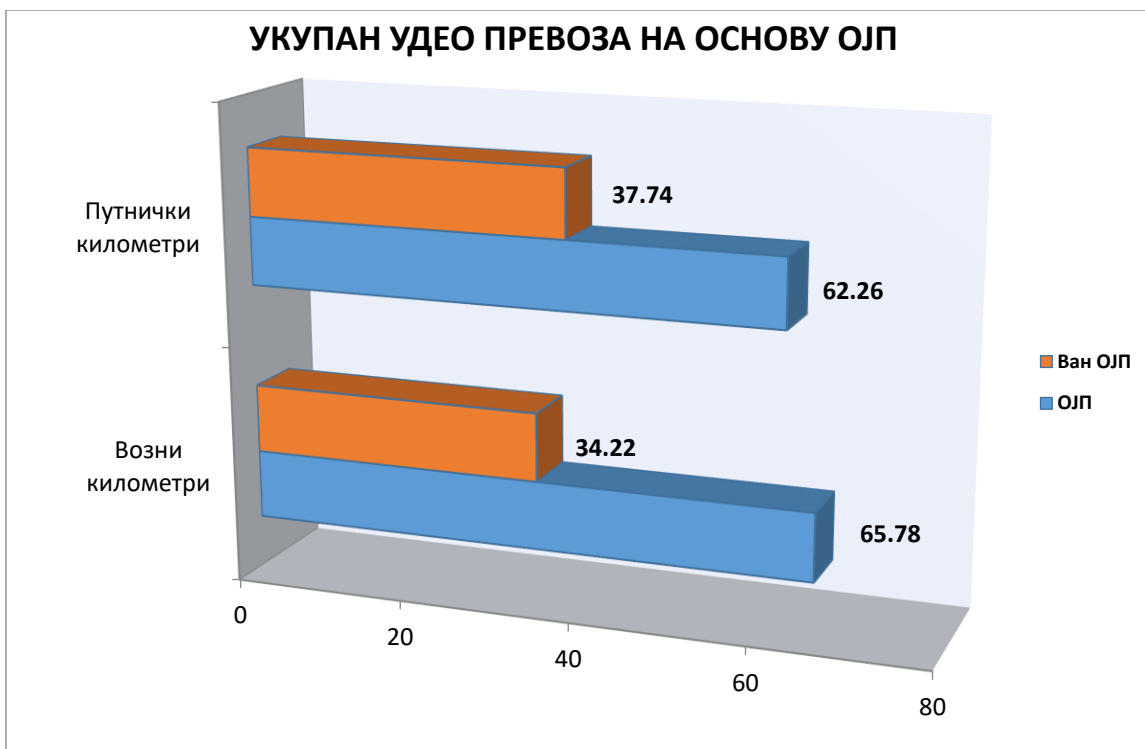
3. Удео превоза на основу ОЈП у односу на укупан превоз

Тржиште железничких услуга отворено за све превознике регистроване у Републици Србији, како у робном, тако и у путничком саобраћају. Међутим, у превозу путника до сада није било заинтересованих других превозника за потенцијални улазак на тржиште, осим постојећег предузећа у државном власништву („Србијавоз“ а.д), те је и његов удео у укупном превозу путника и даље стопроцентан (у ЕУ удео приватних превозника већ је на нивоу од преко 25%¹³).

Највећи део ових услуга реализује се кроз оквир Уговора о обавези јавног превоза који је 2017. године закључен између Владе Републике Србије и „Србијавоз“ а.д.

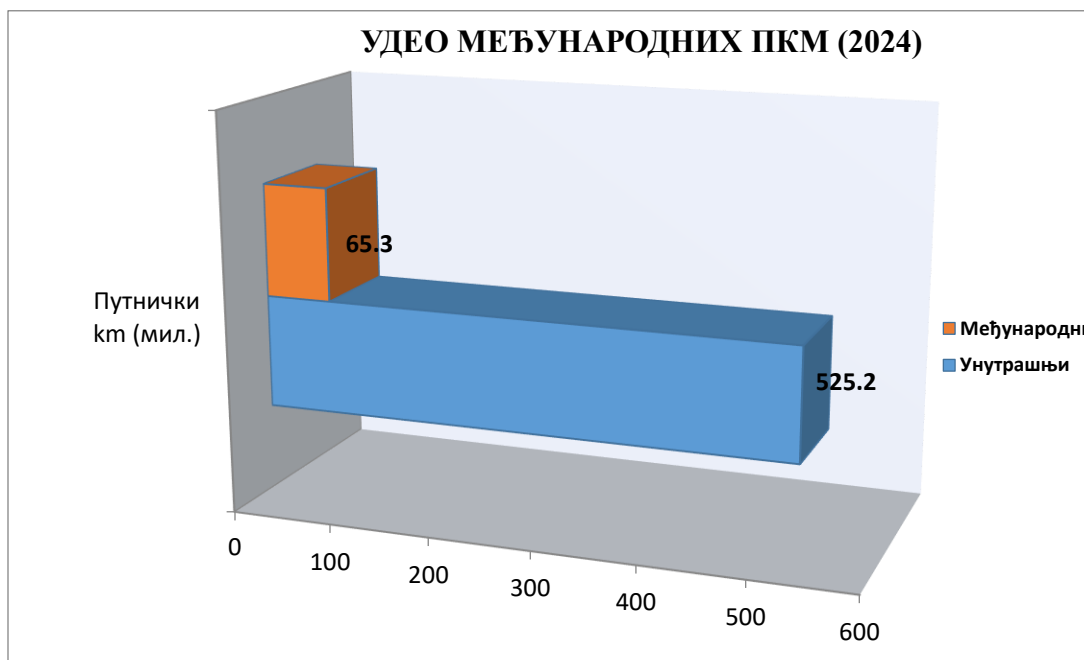
У наставку су приказани подаци о уделу превоза путника железницом на основу Уговора о обавези јавног превоза (ОЈП услуге) у односу на удео превоза који се реализује ван ОЈП (комерцијални и други превози).

¹³ <https://irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/536,2025.html>

На основу графикана, закључује се да је удео превоза на основу ОЈП у Републици Србији доминантан у односу на показатељ остварених путничких километара, као и посматрано у односу на остварене возне километре.

На следећем графикону приказан је обим превоза путника у унутрашњем саобраћају, у односу на међународни саобраћај, изражено у путничким километрима.

Може се закључити да се највећи део обима саобраћаја израженог у путничким километрима и даље односи на возове из унутрашњег саобраћаја, док међународни саобраћај чини само око 11 % укупног обима саобраћаја.

Разлог овоме може бити немогућност финансирања услуга међународног железничког саобраћаја кроз оквир ОЈП (покривање нето губитака за некомерцијалне превозе) у складу са важећим Законом о железници, али и обуставе саобраћаја у већем обиму које су и даље присутне као претходних година, а услед радова на реконструкцији и модернизацији, нарочито деоница које саобраћају ка суседним земљама (Нови Сад – Суботица, Београд – Врбница, Ниш – Прешево, Ниш – Димитровград и сл).

На графикону испод приказан је укупан број превезених путника по годинама у унутрашњем и међународном саобраћају за период од 1.1.2018. до 31.12.2024. године.

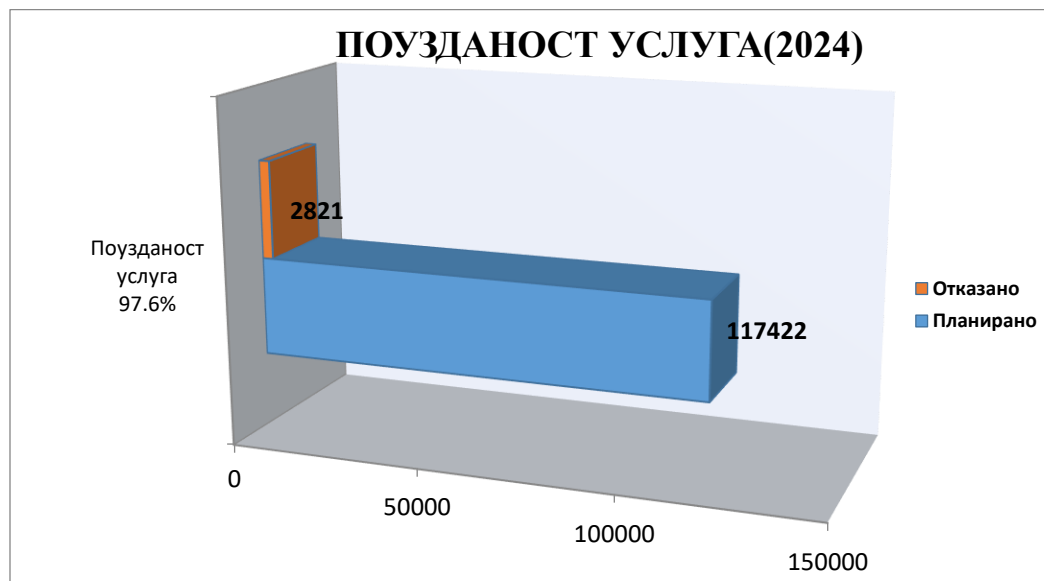
Напомена: подаци не обухватају путнике из система „БГ:Воз“

На основу анализе показатеља броја превезених путника може се закључити да 2024. година доноси даљи раст броја превезених путника у односу на период пандемије COVID-19 (пораст за око 3 пута у односу на 2020. годину).

Од укупно превезених 7,96 милиона путника, 4 милиона, односно укупно 51,5%, превезено је само на релацији Београд Центар – Нови Сад – Београд Центар. Још значајнији раст може се очекивати након пуштања у саобраћај комплетне деонице до Суботице.

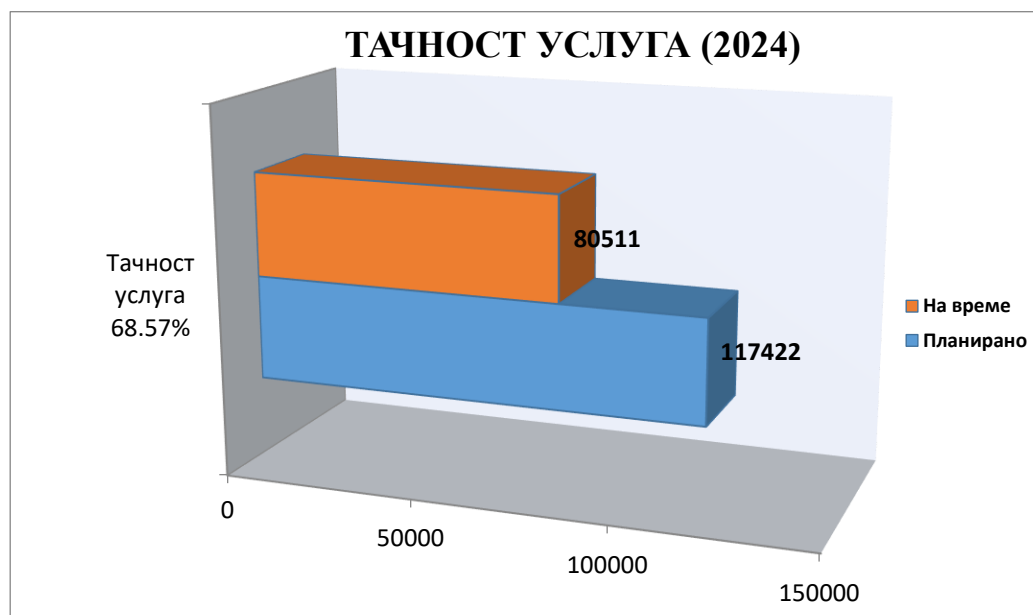
4. Квалитет услуга (поузданост и тачност)

Од укупно 117.422 поласка планираних редом вожње из градског и приградског, регионалног, даљинског и међународног путничког саобраћаја, у току 2024. године отказано је укупно 2.821 поласка, односно 2.40% планираних полазака, што значи да је остварена поузданост од 97.6%.

Од 117,422 полазака планираних редом вожње, укупно 80.511 возова на време је пристигло у упутну станицу, што значи да је остварена тачност услуга од 68,57%, што је за око 7% мање у односу на претходну годину.

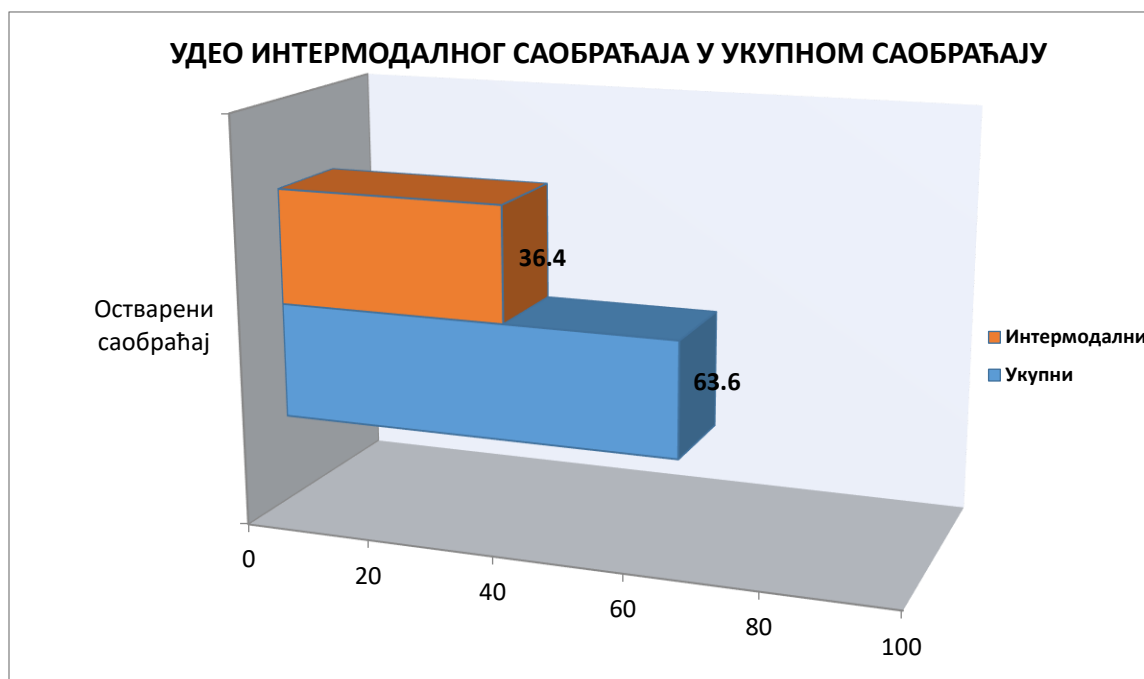
Напомена: доласком на време сматра се долазак са до 5 минута закашњења у упутну станицу, што представља ЕУ норму.

5.4 ПОКАЗАТЕЉИ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ИНТЕРМОДАЛНИ САОБРАЋАЈ

1. Удео интермодалног саобраћаја¹⁴ у укупном саобраћају

У наставку приказан је процентуални удео интермодалног саобраћаја у укупно оствареном теретном саобраћају, изражено на основу остварених нетотонских километара.

Од укупно остварених 2,6 милијарди нето-тонских километара у теретном саобраћају, око 933,8 милиона је остварено возовима из интермодалног саобраћаја у 2024. години, што представља удео од око 36,40%. У односу на 2023. годину удео интермодалног саобраћаја повећан је за око 11%.

У наредним годинама очекује се даље јачање овог тржишног сегмента с обзиром на глобалне токове, али и очекивани пораст броја интермодалних терминала у Републици Србији.

¹⁴ Под интермодалним саобраћајем подразумева се превоз товарне јединице – контејнера или изменљивог транспортног суда, као и друмског возила, железницом

6. СПРЕЧАВАЊЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ДИРЕКЦИЈЕ КАО РЕГУЛАТОРНОГ ТЕЛА

6.1 СПРЕЧАВАЊЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ПОДНОСИЛАЦА ЗАХТЕВА

У оквиру вршења функције регулисања тржишта железничких услуга, у делу који се односи на надлежност из члана 120. став 1. Закона о железници, у извештајном периоду Дирекција је примила 1 захтев подносиоца захтева за доделу капацитета инфраструктуре који је сматрао да је неправедно третиран, дискриминисан или на било који други начин оштећен од стране управљача инфраструктуре.

Притужба ADRIA RAIL DOO на измену изјаве о мрежи за 2024. годину и увођење ограничења приступа јавној железничкој инфраструктури: привредно друштво ADRIA RAIL DOO упутило је притужбу Дирекцији за железнице на измену Изјаве о мрежи 2024. године којом је уведено ограничење приступа јавној железничкој инфраструктури, односно на ограничење у погледу вуче на деоници Стара Пазова – Нови Сад, којим је прописано да се не смеју отпремати возови са дизел вучом, изузев возова железничких превозника који се баве изградњом, реконструкцијом или одржавањем железничке инфраструктуре. Притужба је прослеђена управљачу јавне железничке инфраструктуре „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. на изјашњење. У свом одговору, управљач јавне железничке инфраструктуре је навео да је предметно ограничење уведено у циљу заштите модернизоване и новоизграђене пруге на деоници Београд Центар – Нови Сад која представља капиталну инвестицију и инфраструктурни пројекат. Ограничење је уведено јер је новоизграђена пруга усклађена са строгим захтевима интероперабилности што подразумева посебне захтеве за контролу и одржавање како би се одржао висок ниво безбедности, посебно имајући у виду да овом пругом саобраћају возови брзином до 200 km/h, као и да се на овој деоници пруге налази тунел „Чортановци“ у ком је примењена специјална конструкција колосека и да су у тунелу најзахтевнији услови са аспекта меродавног отпора и адхезије у зони контакта точак – шина. Оштећења настала на новоизграђеној колосечној вези на растојању Распутница Сајлово – Футог указују на то да је увођење овог ограничења било оправдано. Уз изјашњење, управљач инфраструктуре је приложио и фотографије, као и записнике и извештаје о насталим оштећењима на колосеку.

Осим овог, није било других поднетих захтева за покретање поступка пред Дирекцијом, односно није било других подносилаца захтева за доделу капацитета инфраструктуре, односно подносилаца захтева за приступ и пружање услуга у услужном објекту, који су сматрали да су неправедно третиран, дискриминисан или на било који други начин оштећен од стране управљача инфраструктуре и/или оператора услужног објекта.

Дирекција је по службеној дужности проверавала да ли Изјава о мрежи садржи дискриминаторне одредбе или ствара дискрециона овлашћења управљача инфраструктуре којима би се могли дискриминисати подносиоци захтева, у складу са чланом 121. став 7. Закона о железници.

У том смислу, Дирекција је пратила објављивање Изјава о мрежи, односно њихових измена, и то:

Изјава о мрежи 2026 - 12.12.2024.

Изјава о мрежи 2025. са шестим изменама и допунама - 12. 12. 2024.

Изјава о мрежи 2025. са петима изменама и допунама - 14. 11. 2024.

Изјава о мрежи 2025. са четвртим изменама и допунама - 23. 10. 2024.

Изјава о мрежи 2024. са деветим изменама и допунама - 23. 10. 2024.

Изјава о мрежи 2025. са трећим изменама и допунама - 26. 09. 2024.

Изјава о мрежи 2025. са другим изменама и допунама - 29. 05. 2024.

Изјава о мрежи 2025. са првим изменама и допунама - 02. 04. 2024.

Поводом објављених Изјава о мрежи, односно измена и допуна Изјаве о мрежи током 2024. године Дирекција није утврдила постојање дискриминаторних одредби, нити постојање дискреционих овлашћења управљача инфраструктуре којима би се могли дискриминисати подносиоци захтева.

Дирекција се, поред осталог, у оквиру својих надлежности стара о недискриминаторском приступу услужним објектима и услугама које се пружају у услужним објектима, објављивању информација из члана 18. Закона о железници, и начелима обрачуна и наплате цена приступа.

У вези са надлежностима Дирекције из члана 121. ст. 1. и 7. Закона о железници, када је у питању објављивање Информација о услужном објекту из члана 18. закона, Дирекција је на сопствену иницијативу у току 2024. године интензивирала активности на препознавању услужних објеката из става 15. закона (теретни терминали комбинованог транспорта, објекти лука на унутрашњим водама повезани са железничким активностима, објекти за одржавање – радионице, и др), као и утврђивању обавезе оператора тих услужних објеката у смислу објављивања Информације о услужном објекту из члана 18. закона.

Наиме, у вези са овим пословима, препознато је укупно 25 потенцијалних оператора услужних објеката на територији Републике Србије, те је сваки од њих контактиран ради прибављања детаљнијих информација односно утврђивања постојања наведене обавезе.

У извештајном периоду објављено је укупно 13 Информација о услужном објекту на начин прописан чланом 18. став 1. односно став 3, а у складу са Уредбом о појединостима поступка и критеријумима који се примењују за приступ услугама које се пружају у услужним објектима („Службени гласник РС”, бр. 57/19 и 13/20) и Правилником о елементима информације о услужном објекту („Службени гласник РС”, број 66/19) .

Списак оператора услужних објеката који су објавили Информације о услужном објекту дат је у наставку.

Р. бр.	Оператор услужног објекта	Врста услужног објекта	Линк ка Информацији о услужном објекту
1.	„Nelt Co” д.о.о.	Теретни терминал кобинованог транспорта (повезан на ж.станицу Сурчин)	https://www.nelt.com/logistika/intermodalni-terminal/ https://infrazs.rs/IzjavaMreza/2025_IOM_8.pdf
2.	MBOX Terminal Ниш	Теретни терминал кобинованог транспорта (повезан на ж.станицу Ниш Ранжирна)	https://mboxt.com/o-nama
3.	„DP World” а.д. Нови Сад	Лучки оператер, теретни терминал, Лука Нови Сад, Лучко подручје Нови Сад (повезана на ж.станицу Нови Сад Ранжирна)	https://www.dpworld.com/sr/serbia/general-terms-and-conditions
4.	Granexport д.о.о.	Лучки оператер, Лука Дунав, Лучко подручје Панчево	https://www.granexport.rs/index.php?idon=1 .

Р. бр.	Оператор услужног објекта	Врста услужног објекта	Линк ка Информацији о услужном објекту
5.	Dry port terminals д.о.о.	Теретни терминал кобинованог транспорта Лука Дунав, Лучко подручје Панчево	https://dpterminals.rs/wp-content/uploads/2023/09/DPT-informacija-o-usluz%CC%8Cnom-objektu-konacno.pdf
6.	Специјална Лука д.о.о.	Лучки оператер, Лука Дунав, Лучко подручје Панчево	https://www.specijalnaluksa.rs/
7.	„Elixir Prahovo” д.о.о.	Лучки оператер, Лука Прахово, Лучко подручје Прахово	https://www.elixirprahovo.rs/logistika/ и https://www.elixirgroup.rs/wp-content/uploads/2023/08/Informacija-o-usluznom-objektu-u-zeleznickom-saobracaju-luckog-operatera-Elixir-Prahovo-DOO.pdf
8.	„Лука Сента” а.д.	Лучки оператер, Лука Сента, Лучко подручје Сента	https://www.luka-senta.rs/obavestjenja/
9.	ПД Elixir Zorka	Лучки оператер, Лука Зорка Шабац, Лучко подручје Шабац	https://www.elixirprahovo.rs/logistika/ и https://www.elixirgroup.rs/wp-content/uploads/2023/08/Informacije-o-usluznom-objektu-u-zeleznickom-saobracaju-luckog-operatera-Elixir-Zorka-DOO-Sabac.pdf
10.	„Србија Воз” а.д.	Објекти за одржавање возних средстава - радионице	https://infrazs.rs/IzjavaMreza/2025_IOM_9.pdf
11.	„Србија Карго” а.д.	Објекти за одржавање возних средстава - радионице	https://www.srbcargo.rs/sr/usluzni-objekti/

Р. бр.	Оператор услужног објекта	Врста услужног објекта	Линк ка Информацији о услужном објекту
12.	Шинвоз д.о.о. Зрењанин	Објекти за одржавање - радионице	https://www.sinvoz.rs/wp-content/uploads/2023/08/Informacija-o-Sinvozu-za-izjavu-o-mrezi.pdf
13.	ТР Pneumatik Зрењанин	Објекти за одржавање - радионице	https://infrazs.rs/IzjavaMreza/Izjava%20o%20mrezi%202025%20sa%20drugim%20izmenama%20i%20dopunama.PDF

6.2. ДРУГЕ АКТИВНОСТИ ДИРЕКЦИЈЕ КАО РЕГУЛАТОРНОГ ТЕЛА

Са аспекта европских интеграција, Дирекција је учествовала у низу активности усмерених на остваривање стратешког циља Републике Србије – приступање Европској унији. Представници Дирекције за железнице учествовали су у раду Преговарачке групе за транспорт – 14 и Преговарачке групе за трансевропске мреже – 21, у делу који се односи на железнички сектор.

Дирекција је учествовала у изради свих докумената из железничког транспорта која се односе на процес интеграције Републике Србије у ЕУ.

У 2024. години Дирекција је такође активно учествовала у раду Техничког комитета за железницу Транспортне заједнице. Технички комитет за железнице је платформа за сарадњу и доношење одлука о питањима везаним за железницу у оквиру Транспортне заједнице. Циљ му је да унапреди железнички саобраћај у југоисточној Европи и на Западном Балкану промовисањем сарадње међу регионалним партнерима и заинтересованим странама.

Дирекција је учествовала на спровођењу закључка Владе у вези са припремом правних тековина ЕУ на српском језику и у оквиру тога стручни редактори из Дирекције вршили су стручну редактуру превода железничких прописа ЕУ достављених од стране Министарства за европске интеграције. Дирекција је учествовала у раду Радне групе за стручну редактуру превода правних тековина ЕУ и сарађивала са Министарством за европске интеграције приликом анализе стручне редактуре превода прописа ЕУ и усаглашавања стручне терминологије из свог делокруга.

У току 2024. године, Дирекција је наставила са учешћем у активностима везаним за Пројекат модернизације железница Србије који је део десетогодишњег програма Светске банке, а чији је носилац Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (МГСИ). Неке од кључних области у реализацији надлежности Дирекције обухваћене овим пројектом су: успостављање регистара, контрола цена приступа инфраструктури, контрола приступа услужним објектима и систем управљања безбедношћу. У току извештајног периода, изабран је консултант за пружање услуга за потребе Дирекције за железнице које, између осталог, укључују организовање обука и студијску посету за запослене у одсеку који се бави регулисањем железничког тржишта у циљу јачања институционалних капацитета. Реализација активности на овом пројекту започела је у септембру, а прва обука на тему процедура за контролу накнада за приступ железничкој инфраструктури одржана је у децембру 2024. године.

У оквиру пројекта „Реформа српског железничког сектора и јачање регулаторног капацитета“ финансираног од стране Европске банке за обнову и развој (EBRD) ангажована је консултантска кућа ради реализације активности које се односе на јачање капацитета и унапређење независности Дирекције за железнице у својству тела за регулисање железничког тржишта. Крајем 2023. године расписан је тендер и изабран консултант који је у јануару 2024. године започео реализацију пројекта у трајању од 18 месеци. Прва компонента овог пројекта посвећена је развоју будуће визије железничког сектора у Србији која ће се, између осталог, односити и на структуру и улогу независног економског регулатора на железници у имплементацији наведене визије. На основу тог документа, биће израђени студија и имплементациони акциони план за јачање независности железничког регулаторног тела у складу са проценом капацитета Дирекције за железнице и њене способности да одговори захтевима будуће визије. Други део пројекта везан је за обуке за запослене које ће консултант организовати у циљу јачања стручних капацитета Дирекције за обављање послова који се односе на регулисање железничког тржишта, и то из следећих области: изјава о мрежи управљача инфраструктуре, државна помоћ и конкуренција, израда теста економске равнотеже за услуге путничког саобраћаја, приступ и контрола цена приступа услужним објектима и праћење тржишта. У току извештајног периода консултант је реализовао следеће обуке: Објављивање и ревизија изјаве о мрежи и Контрола накнада за приступ – услужни објекти.

7. ПРАВА ПУТНИКА

Законом о железници из 2018. године установљена је нова надлежност Дирекције да прима и разматра притужбе путника који сматрају да им је ускраћено право утврђено тим законом и даје мишљења и препоруке у конкретним случајевима.

У поступку по притужби путника или по службеној дужности, Дирекција може решењем утврдити мере за отклањање утврђене повреде у складу са Законом о железници и рок за спровођење утврђених мера.

На следећем дијаграму дат је преглед поступака расподељених у односу на категорију:

Од укупно 19 поступака које је Дирекција водила у 2024. години поступајући као тело задужено за права путника, 7 случајева се односило на тарифу, 2 случаја на ред вожње, 1 случај на кашњење возова, 2 случаја на поступак рефундације, 3 случаја на неадекватно пружање информација путницима, 1 случај на нечистоћу у возним средствима и 3 случаја на понашање железничког особља. У току 2024. године превознику „Србија Воз“ а.д. обратило се укупно 1.429 путника са притужбом од којих је 87% решено у законском року од 30 дана.

8. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

IRG-Rail

У извештајном периоду настављене су активности Дирекције као члана међународне Групе независних регулаторних тела за железницу (Independent Regulators' Group – Rail, скраћено IRG-Rail). Дирекција је члан IRG-Rail-а од 2016. године. IRG-Rail (Independent Regulators' Group - Rail) је основан Меморандумом о разумевању потписаним 9. јуна 2011. године у Хагу, који поставља оквир за неформалну сарадњу независних регулаторних тела за железницу у циљу размене искустава и мишљења по кључним питањима која се односе на регулисање и развој

конкуренције на европском железничком тржишту. Пленарном скупштином IRG-Rail руководе председавајући и ко-председавајући, који се бирају из реда чланова на годину дана. Функцију Секретаријата у вези са одржавањем Пленарне скупштине врши члан који обезбеђује председавајућег. У 2024. години председавали су *Jonax Bjelfvenstam* и *Carl von Utfall Danielsson* из шведског регулаторног тела *Transportstyrelsen*.

У извештајном периоду, Дирекција је учествовала у раду Пленарне скупштине IRG-Rail-a, као и у раду Радне групе за праћење тржишта, Радне групе за приступ железничкој инфраструктури и Подгрупе за приступ услужним објектима. Подаци о железничком тржишту у Републици Србији, које је Дирекција прибавила у процесу праћења железничког тржишта, укључени су у Извештај међународне Групе независних регулаторних тела за железницу. У марту 2024. године објављен је Дванаести извештај о праћењу тржишта IRG-Rail-a који се односи на 2022. годину, а обухвата податке које је доставила 31 држава чланица, укључујући и Србију. Извештај садржи годишњи преглед кретања на железничком тржишту и економских услова у железничком сектору и омогућује поређење података кроз време (подаци у распону од пет година), као и сагледавање развоја конкуренције на европском железничком тржишту. Годишњи извештаји о праћењу тржишта које израђује Радна група за праћење тржишта IRG-Rail-a прикупљајући податке од својих чланова објављује се почев од 2013. године.

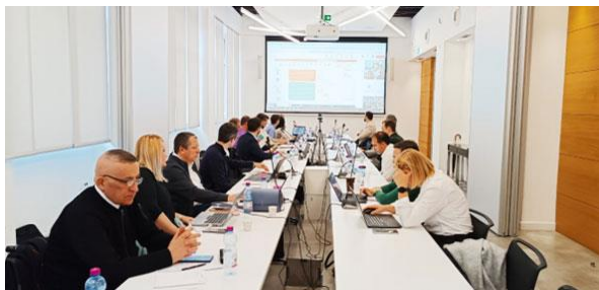
Групу независних регулатора

IRG-Rail чини 31 независно

регулаторно тело за праћење

железничког тржишта.

Дирекција за железнице, као активни члан Радне групе за праћење тржишта, била је домаћин првог годишњег састанка ове радне групе у 2024. години. Састанак одржан 23. јануара 2024. године у просторијама Привредне коморе Србије у Београду окупио је око 20 представника железничких регулаторних тела из 13 европских земаља, као и одређен број представника који су састанак пратили даљинским путем. Чланови радне групе састали су се у циљу припреме коначне верзије поменутог Дванаестог годишњег извештаја о праћењу железничког тржишта IRG-Rail-a. Овај извештај садржи посебан осврт на коришћење мреже и анализу потенцијалних фактора који утичу на коришћење железничке мреже, као што су демографски и географски фактори, структура и висина накнада за приступ инфраструктури, стање инфраструктуре, конкуренција, итд.

Састанак Радне групе за праћење тржишта – IRG-Rail

Представници Дирекције су такође учествовали на пленарним састанцима IRG-Rail-а који се редовно одржавају два пута годишње. Пролећно заседање пленарне скупштине којим је председавало шведско регулаторно тело *Transportstyrelsen*, одржано је 13-16. маја 2024. у Фалуну, а седницом су председавали Јонас Бјелфвенстам и Карл Фон Утфал Даниелсон. Састанак је окупио представнике 24 регулаторна тела који су присуствовали седници у Фалуну и 6 регулаторних тела који су заседање пратили даљинским путем.

Пленарно заседање – мај 2024. Извор: IRG-Rail

Током састанка представљени су извештаји радних група о реализацији програма рада за текућу годину. Акценат је био на доприносу IRG-Rail-а преговорима у вези са Предлогом уредбе о коришћењу капацитета железничке инфраструктуре и ревизији Директиве о Јединственом европском железничком простору (SERA) коју спроводи Европска комисија. Такође су разматране смернице за нову четворогодишњу стратегију IRG-Rail-а и усвојена су три нова извештаја: „Изазови приступа мрежи након имплементације ERTMS-а“, „Осврт на међународни

теретни саобраћај” и „Извештај о резултатима праћења кључних показатеља учинка железничких теретних коридора”.

Друго пленарно заседање у 2024. години одржано је 27-28. новембра у Упсали, Шведска, такође у организацији *Transportstyrelsen* -а. Током два дана заседања представљени су извештаји радних група о реализацији програма рада за текућу годину, као и предлози програма рада за 2025. Један од кључних резултата дискусије била је одлука о усвајању става IRG-Rail-а у вези са Предлогом уредбе Европске комисије о коришћењу капацитета железничке инфраструктуре у оквиру јединственог европског железничког простора („Capacity Regulation“ (EU COM(2023/443)), која представља важан корак у промовисању ефикасног коришћења железничких капацитета у Европи.

Поред тога, пленарна скупштина постигла је договор о новој четворогодишњој стратегији рада организације за период од 2025. до 2028. и усвојила пет важних извештаја који доприносе развоју јединственог европског железничког простора: „Извештај о праћењу железничких теретних коридора”, „Извештај о путничким станицама”, „Ажурирани извештај о накнадама за струју вуче”, „Извештај о политикама издавања карата“ и „Смернице о прикупљању података за праћење тржишта“.

Пленарно заседање – новембар 2024. Извор: IRG-Rail

Дирекција је, у складу са установљеном праксом реализације међународне сарадње са Међувладином организацијом за међународне железничке превозе (ОТИФ), као и одговарајућим државним органима из железничког сектора у региону, заједно са МГСИ и Министарством спољних послова, била активно укључена у сарадњу са овом кључном међувладином организацијом, што подразумева учешће у изради свих делова основне конвенције из међународног железничког саобраћаја, Конвенције СОТИФ, учествовање у раду свих стручних органа ОТИФ-а и извршењу наведене Конвенције, као што је вођење Националног регистра возила и сертификација лица задужених за одржавање возила (ЕСМ). У току 2024. године представници Дирекције су такође, заједно са представником МГСИ, активно учествовали у раду *ad hoc* Комисије за правна питања и међународну сарадњу. Ова Комисија основана је како би се бавила припремом нацрта измена и допуна Конвенције о међународним железничким превозима (СОТИФ), пружала правне савете на сопствену иницијативу или на захтев органа ОТИФ-а, промовисала и олакшавала функционисање и имплементацију СОТИФ-а, вршила оцену правних инструмената и доносила одлуке о сарадњи са другим међународним организацијама и удружењима.

Ad hoc Комисија је своје шесто заседање од оснивања одржала од 15-19. априла 2024. године. Једна од главних тема била је доношење финалне верзије Дугорочне стратегије ОТИФ-а чије је усвајање било предвиђено на 16. Генералну скупштини организације. Ова стратегија, између осталог, садржи пет главних стратешких циљева: 1. Обезбеђивање ефикасне и јединствене примене права ОТИФ-а 2. Ширење примене права ОТИФ-а на што већу географску област. 3. Обезбеђивање да право ОТИФ-а остане релевантно током времена. 4. Јачање водеће улоге ОТИФ-а у међународном железничком транспорту и допринос проналаску начина за удруживање снага са другим релевантним међународним организацијама и удружењима. 5. Допринос хармонизације и унификацији међународног железничког права. Поред тога, на дневном реду били су праћење и подршка сарадњи са међународним организацијама и удружењима, статус Конвенције и чланства у ОТИФ-у (укључујући и ратификацију измена СОТИФ-а усвојених на 12. и 13. Генералној скупштини, као и Програм рада за 2025-2027. годину.

*OTIF – заседање ad hoc Комисије за правна питања и међународну сарадњу,
Беч 2024. Извор: OTIF*

Шеснаеста генерална скупштина OTIF-а одржана је 25. и 26. септембра 2024. године у Берну уз учешће представника 45 држава чланица, укључујући и Републику Молдавију која је први пут учествовала као нова држава чланица, док је Европска унија била је заступљена као регионална организација која се OTIF-у придружила 2011. године. Генерална скупштина изабрала је Александра Кузменка (Литванија) за новог генералног секретара за период од 1. јануара 2025. до 31. децембра 2027. године и именovala чланове Управног одбора за период од 1. октобра 2024. до 30. септембра 2027. године. председавање ће у наведеном периоду вршити Аустрија. Између осталог, Генерална скупштина усвојила је Дугорочну стратегију OTIF-а коју је предложио Волфганг Купер, генерални секретар који је ову функцију вршио у претходном мандату. Следеће редовно заседање Генералне скупштине одржаће се у септембру 2027. године.

9. ЗАКЉУЧАК

Активностима у оквиру својих надлежности из области регулисања тржишта железничких услуга, лиценцирања железничких превозника и права путника, Дирекција за железнице у 2024. години наставила је да гарантује равноправне услове пружања услуга превоза у железничком саобраћају за све учеснике на тржишту, подржавајући тако даљи развој конкуренције у овој области и штитећи права путника у железничком саобраћају.

У току извештајног периода Дирекција је обављала послове из њене надлежности прописане чланом 122. Закона о железници, између осталог, проверу испуњености услова за издавање, односно поседовање лиценце за превоз и друге послове у области лиценцирања железничких превозника.

Дирекција је током 2024. године издала нове 2 лиценце за превоз робе у железничком саобраћају, у складу са одредбама члана 122. Закона о железници.

У оквиру вршења функције регулисања тржишта железничких услуга, у делу који се односи на надлежност из члана 120. став 1. Закона о железници, у извештајном периоду Дирекција је имала један захтев подносиоца захтева за доделу капацитета инфраструктуре који је сматрао да је неправедно третиран, дискриминисан или на било који други начин оштећен од стране управљача инфраструктуре.

Дирекција је по службеној дужности проверавала да ли Изјава о мрежи садржи дискриминаторне одредбе или ствара дискрециона овлашћења управљача инфраструктуре којима би се могли дискриминисати подносиоци захтева, у складу са чланом 121. став 7. Закона о железници. У том смислу, Дирекција је пратила објављивање Изјаве о мрежи за 2024. годину са 9. изменама и допунама, Изјаве о мрежи за 2025. годину са 6 измена и допуна и Изјаве о мрежи за 2026. годину.

Дирекција се, такође, у оквиру својих надлежности старала о недискриминаторском приступу услужним објектима и услугама које се пружају у услужним објектима, односно објављивању информација из члана 18. Закона о железници и начелима обрачуна и наплате цена приступа.

У вези са овим пословима, захваљујући појачаним активностима на препознавању услужних објеката и утврђивању обавезе оператора услужних објеката у смислу објављивања Информације о услужном објекту из члана 18. закона, у извештајном периоду је 13 оператора услужних објеката објавило ову информацију, укључујући теретне терминале комбинованог транспорта, објекте лука на унутрашњим водама повезаних са железничким активностима, и објекте за одржавање – радионице.

Дирекција је, такође, пратила стање конкуренције на тржишту, између осталог, прикљупљањем и анализом података добијених од железничких превозника посредством

годишњих упитника, а о стању железничког тржишта говоре различити показатељи и налази које је Дирекција објавила у Поглављу 5 овог извештаја.

У 2024. години, услуге железничког превоза робе и путника у Републици Србији пружало је укупно 17 лиценцираних железничких превозника, од којих 16 за превоз робе и 1 за превоз путника. Од 16 железничких превозника за превоз робе, 2 превозника обављала су превоз за сопствене потребе.

Током 2024. године, у теретном саобраћају, укупно је остварено 5,4 милиона возних километара, односно 4,63 милијарде бруто-тонских километара, 2,57 милијарди нето-тонских километара, односно реализовано је 69.684 траса теретних возова, од чега се 67% односило на токове из међународног саобраћаја и 33% из унутрашњег.

У превозу путника, остварено је преко 8,9 милиона возних километара, преко 590 милиона путничких километара, и то на 115.295 реализованих траса возова, од чега се већина односила на превозе из унутрашњег саобраћаја и превозе покривене Уговором о обавези јавног превоза. Према налазима Дирекције, остварена је поузданост услуга од 97,6% и тачност од 68,57%.

Поред тога, приметан је наставак тренда пораста удела приватних превозника на тржишту превоза робе у односу на државног превозника. На основу остварених бруто-тонских километара, удео железничких превозника у приватном власништву у 2024. години износио 54,97% док је удео превозника у државном власништву износио 45,03%, те је по први пут током 2024. године према овом параметру удео приватних превозника већи у односу на удео државног превозника. У путничком саобраћају у Републици Србији превоз обавља и даље само превозник у државном власништву, без обзира на то што је тржиште и у овом сегменту формално отворено, на исти начин као и у робном, тј. за превознике регистроване у Републици Србији.

Тренд пораста броја превезених путника започет у 2022. години поновним успостављањем саобраћаја на деоници Београд Центар – Нови Сад и пуштањем у рад услуге „СОКО“, чиме је у 2024. години обим превезених путника у односу на 2020. повећан за око 3 пута.

Дирекција је такође, у оквиру својих надлежности из области права путника, примала и разматрала притужбе путника који су сматрали да им је ускраћено право утврђено Законом о железници, у вези са чим је обрађено 19 притужби путника. Од укупно 19 поступака које је Дирекција водила у 2024. години поступајући као тело задужено за права путника, 7 случајева се односило на тарифу, 2 случаја на ред вожње, 1 случај на кашњење возова, 2 случаја на поступак рефундације, 3 случаја на неадекватно пружање информација путницима, 1 случај на нечистоћу у возним средствима и 3 случаја на понашање железничког особља.

Како би одговорила потребама тржишта које бележи већи број превозника заинтересованих за пружање услуга превоза у железничком саобраћају и све сложеније релације између актера на тржишту (све већу конкуренцију), Дирекција континуирано ради на јачању својих административних капацитета за обављање послова из претходно поменутих области.

У том циљу, настављена је интензивна сарадња са искусним регулаторним телима у ЕУ, и то пре свега учешћем Дирекције у активностима међународне Групе независних регулаторних тела за железницу - IRG-Rail. У извештајном периоду Дирекција је имала додатну подршку за унапређење својих капацитета и независности као регулаторног тела кроз пројекте из зајмова финансираних од стране инвестиционих банака као што су „Пројекат модернизације железница Србије“ и „Реформа српског железничког сектора и јачање регулаторног капацитета“. Ова подршка посебно је фокусирана на стварање што бољих услова за квалитетно и ефикасно регулисање железничког тржишта, конкретно за обављање послова контроле цена приступа, односно услуга, као и за послове праћења и анализирања железничког тржишта.

Очекује се да ефикасно регулисање железничког тржишта, заједно са актуелним радовима на ревитализацији железничке инфраструктуре, допринесе не само повећању броја учесника на железничком тржишту, већ и јачању конкурентности железнице, као једног од најодрживијег, еколошки најприхватљивијег и најбезбеднијег вида саобраћаја, у односу на друге видове транспорта.

В. Д. ДИРЕКТОРА

Александар Адамовић

Број: 003972894 2025 12500 002 001 051 001

У Београду, 29. септембра 2025. године